

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

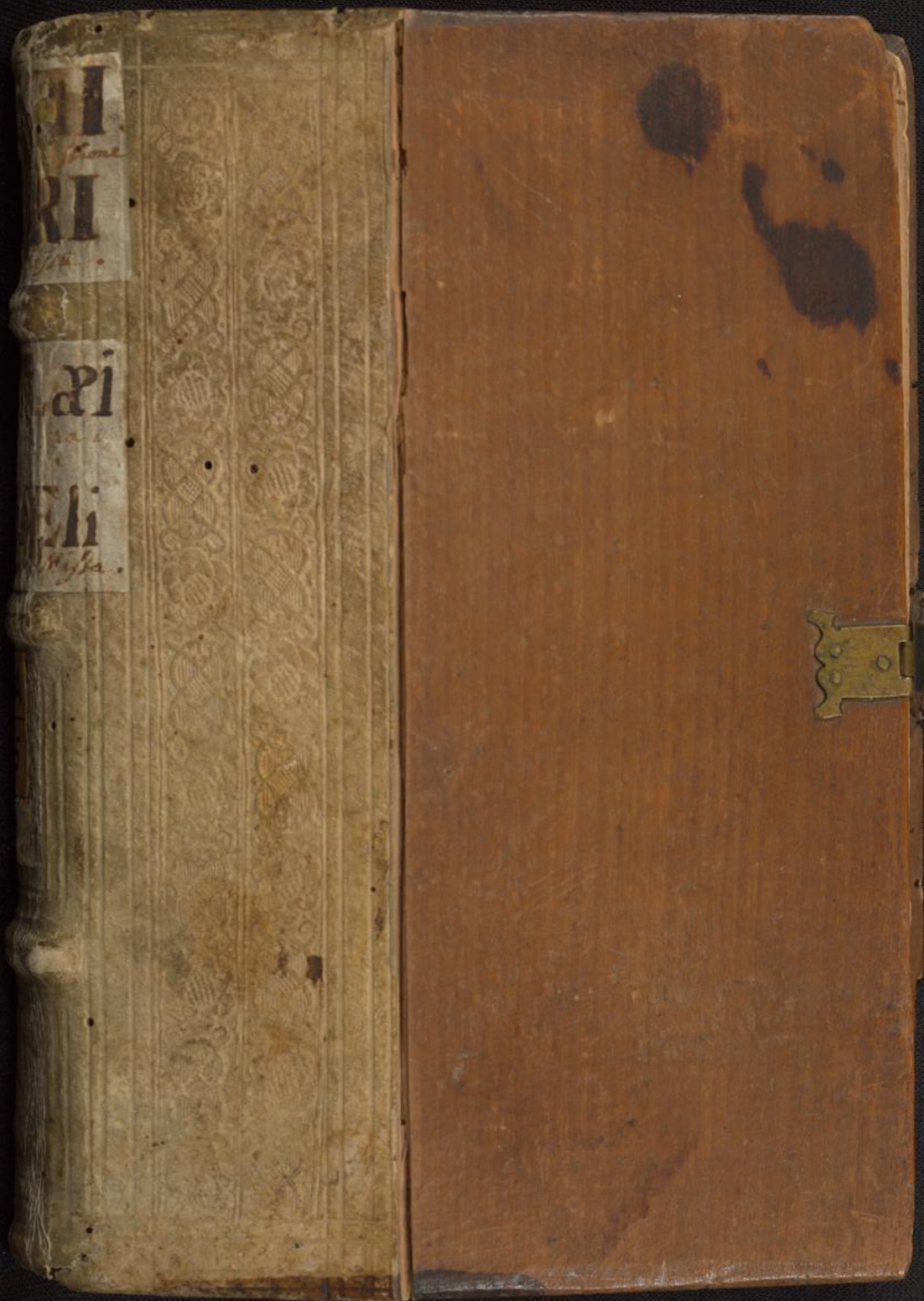
De Poenitentia [et] confessione Secreta semper in Ecclesia Dei obseruata, Contra Lutherum

Eck, Johannes

[Straßburg], [1522]

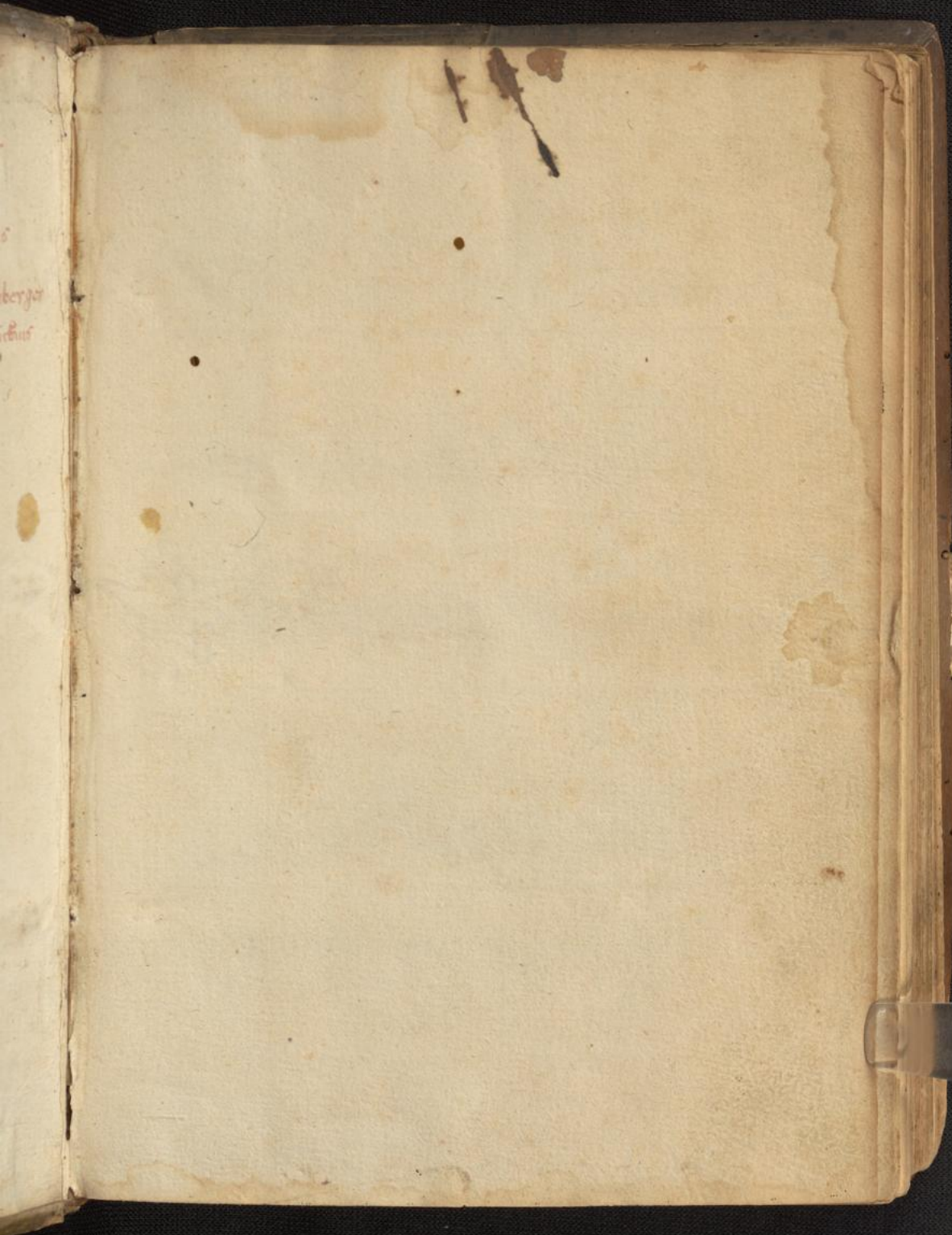
VD16 E 409

[urn:nbn:de:bsz:31-290990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-290990)

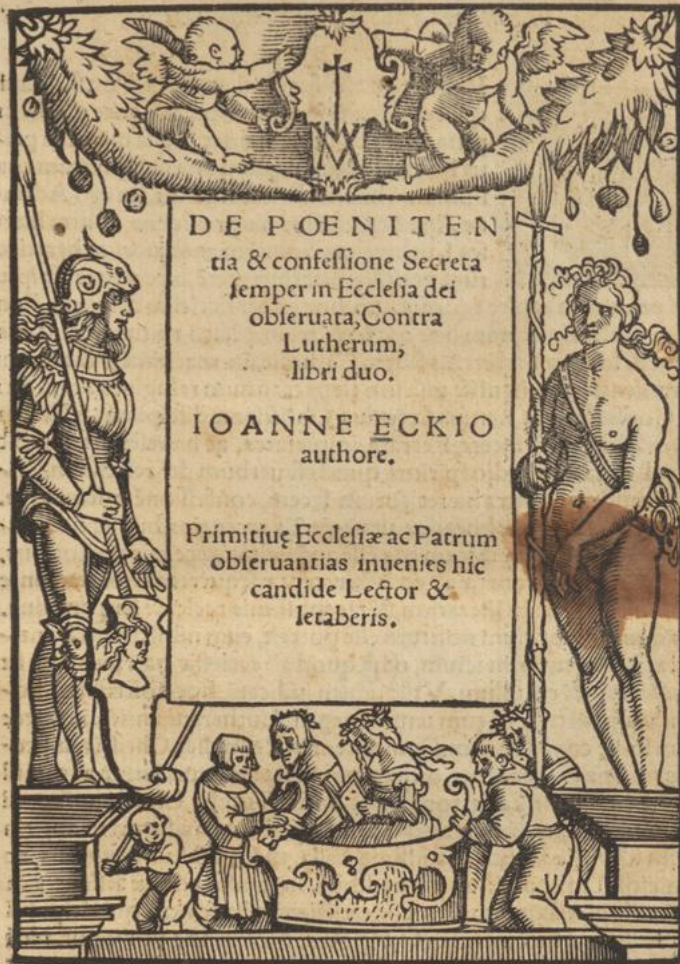
De penitentia & confessione	fo 1	Erasmus
Janus in Angulopar. disputat.	fo 29	
Gregorio de Sacerdotibus	fo 44	
Defensio Canonis cont. Pinguin	fo 48	Emser
Lutherus cont. Corleum	fo 80	
Corleus cont. Lutherum	fo 85	
De petre & thoma	fo 100	Corleus
Wasselinus de eucharistia et missa	fo 164	
Ob der glaub allain selig mach	fo 200	Dietenberger
De corrigendis Christi eccle. Erroribus	fo 218	Dietus

D 42 A 1155 RH

*Sum ex libri Monasterij D. Ettonij
prope S. Landelinus in Briggia. 1542
ms*

DE POENITEN

tia & confessione Secreta
semper in Ecclesia dei
obseruata, Contra
Lutherum,
libri duo.

IOANNE ECKIO
autore.

Primitiue Ecclesie ac Patrum
obseruantias inuenies hic
candide Lector &
letaberis.

*Inm in...
Et in primis...*

BEATISSIMO PATRI ET DO

mino. D. Adriano. VI. Pont. Max. Ioan. Eckius,
Humilem ad pedes commendationem,

Robi ac ex alle formati artifices, Ponti. Maxi. qui corporum formas æmulant, ante omnia capitum modum effigiant, nec in alia membra prius lineas destinant, quam arcem figurarum consummata habitudie absoluerint. Ita ego Adriane Apostolici culminis præsidens, contra hæreses Lutheranas, omnium antiquorum hereticorum perfidiam ac impietatē, superantes, scripturus, primum a capite exorsus sum, hoc est ab Ecclesiæ & summi Pontificis autoritate, nam hoc euicto & triumphato, ruituræ erant oēs peruersi hominis aduersus fidem Catholicam machinæ. Porro cum sacramentū poenitentiae unicum sit peccantium refugium ac medicina. Confessio ipsa, neruus sit totius Christianæ disciplinæ. Videbar ex re catholicorū facere, si errata, impietates, ac hæreses Lutheri ac Oecolampadii, gladio spiritus, quod est uerbum dei, refecarem. Pristino candori, contra hæreticorum fecem, confessionē restituerem. Curauimus autem obnoxius, ut neglectis recentioribus ac neohereticis quauis magnæ ducam eos esse auctoritatis ecclesiæ doctoribus, uestigia ueteris moneræ ab ecclesia receptæ sequeremur, oia ex fonte haufimus sacrarum literarum, & receptissimis ecclesiæ scriptoribus. Quid enim proprium nostrum esse poterit, cum nihil omiserit antiquitatis diligentia intactum, nihil quod ab ecclesiæ patribus non sit uentilatum, & excussum. Vtile tamen iudicauī, hoc nostri seculi hominibus præscribere, cum temere negent Lutherani, antiquitus receptam fuisse confessionem. Cum autem in Republica Christiana, peccatis nostris exigentibus, omnia permisceantur, turbentur, ac tumultuent. Foris enī instat atrocissimus hostis Turcha, Christiani sanguinis sicentissimus. Interius uero, præter plebeiorum furorem, ac Principum Christianorum grauissima bella, execrabilibus erroribus, ac perniciosissimis implicatur hæresibus. In tantis ecclesiæ afflictatē calamitatibus, maximam de te concitasti expectationem, qui Reipublicæ Christianæ succurrere uelis & possis. Nobis hoc pollicetur, rerū Theologicarum rara & sublimis eruditio, cana prudentia, morum candor inculpatissimus, ac ante actæ uitæ incredibilis integritas. D. O. M. gratia sua ac adiutorio te & ecclesiam suam, non destituat. Sed hunc in te animum pacandæ Christianitatis, cum bona corporis ua

letudine, augeat, promoueat, ac diutissime conseruet. Ego autem hu-
ius libri examen potissimum amplitudini tuæ subiicere uolui,
quod industria tua promptius præstabit suffragium, si be-
ne scripsi, & benignitas, faciliorem spondebit ueni-
am, si erraui, ne pluribus epistola oneretur, me
sanctitati tuæ commendo. Ex Ingolstat
Bauariæ Idi. Nouemb. Anno Gra-
tiæ. M. XXII.

A ij

IN NOMINE

TVO DVLICIS IESV.

PROLOQVVM CAPVT I.

Vm singula sacramēta in Christo Iesu, & summe sint uenerāda & ad prime utilia, non tñ in simū inter ea sortit̃ locum pñia. post baptisimū maxie necessaria, ijs qui de uoto puritatis candidam uestem amiserunt, nullū enim aliud est sacramētū, quod plures animas ex orco liberet, & ad æternæ beatitudinis sedes euehat, ac ipsa pœnitentia. Nam res est pœnitentia tam salutaris atq; frugifera, ut eius cōmoditates facile oratione explicari nō possint, uelut oīs autoritas clamat, inquit Augustinus, & oīs bonorū uita conatur ostēdere. Quomodo enī nō optima res esset pœnitētia, eodē astipulante, quē defectus reuocat ad perfectum hoīem redire facit de morte ad uitā, & remissionem peccatorū impetrat in hoc seculo, quē ualeat in futuro. Quæ iratū potens est placare iudicem, ut sacra scriptura testatur. Si clausero cœlum, ait deus, & pluuia non fluxerit, & mandauero & præcepero locustæ, ut deuoret terrā, & misero pestilētiā in populū meum. Conuersus autem populus meus, sup quos inuocatū est nomen meū, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciē meā, & egerit pœnitentiā a uijs suis pessimis. Ego exaudiā e cœlo. At q̃ præstabilis res est pœnitētia, Si q̃ ea recte utatur, tā perniciosus est error, qui eā lacerat & discerpit. Ob hanc rē sancti patres non parū sudarūt ad hēresim Nouatiani extirpandā, qui primū schisma in ecclesia dei suscitauit, quod Fabiano Romano Ponti, martyrij aureolā adepto hic impie se ingessit aduersus S. Corneliū Papam electū, ut pluribus hęc res agitur a sancto Cypriano in eplis. Et ut nouū foueret schisma, nouū quoq; inuexit errorem, Relapsis in peccatū post baptisma, pœnitentiā negans occasione ex uerbis Apostoli male intellectis accepta, dum ad Hebræos inquit, Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, gustauerūt etiā donum cœleste, & participes facti sunt spiritus sancti. Gustauerunt nihilominus bonū dei uerbū, uirtutesq; seculi uenturi, & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiā, rursus crucifigentes sibi metipfos filium dei & ostentui habētes, at hęc impietas per sanctū Cyprianū, sanctū Ambrosiū, sanctū Augustinum, & Romanos pontifices con-

festim fuit extincta. Eo tamen errore uidetur fuisse infectus Iottinianus, quoniam illius fuit sententiæ Hieronymo referente, ut qui spiritu baptizati essent, tentari a diabolo non possent, quam hæresim Hieronymus sacræ scripturæ testimonijs grauius reijcit. Surrexerunt alijs temporibus alij errores, ecclesiasticis patribus semper strenue ueritatē defendentibus. Nouissime ab aquilone unde pandet omne malū, uenit lerna illa malorū Luther, oia inuertens mutās & destruēs, quicquid est religionis, quicquid est fidei, morū, honestatis, uel Ecclesiasticæ traditionis. Hic cū aliqua sacramēta oīno extra ordinem religauerit, alia sic manca, mutila, & imperfecta reddidit, ut si firma eius debeat esse sententiā, actū sit iam de ecclesia dei, tantis sacramentorū orbata & destituta præsidijs. Quam eius pestilentissimā hæresim cōtra singula ecclesiæ sacramēta, serenissimus Angliæ rex & Franciæ Henricus huius nominis. VIII. fidei protector, & dito libro explosit robustissime. Multis autē incōmodis Luther sacramētū pœnitentię affectit, & confessionē secretā, quā uerborū nouatores auricularē & clancularē nūcupare cœperūt, ignotā patribus & ecclesię primitiuæ ac martyrum fuisse cōtendit, & liberā eam esse, non præceptā, in quā sententiā insigne quoque furit Oecolampadius, & Urbanus Rieger simili ducit perfidiā. Tantæ autē iniquitati, tot erroribus, quis fidelium negabit, celerrime fore occurrendū, cū male plantatū (ut Orosius ad Augustinum inquit) adeo inualuerit, ut etiā aliquibus locis præualuerit, multis millibus hoīm confessionē in sacro paschæ festo omittentibus. Ad deuellendas itaque hæreses & imposturas Lutheri ac Oecolampadij, conabimur ex sacris literis, ex cōcilijs & patribus ostendere semper fuisse in ecclesia dei post Euangeliū promulgatū, confessionē, quæ oia receptissimis firmabimus historijs, ut nullus fidelis Ecclesiæ catholicæ filius, deinceps uacillet, quin sacramēti pœnitentię dispensatio, sicut modo fit peccatore secreto cōfitente, & sacerdote absolvente. Ita a columnis ecclesiæ, sanctis apostolis sit tradita, & autoritate Christi præcepta. Duo tamē hic præfabor, primū nolle me figere pedem in solenni pœnitentiā, nisi quatenus diuersarij eam priuatę miscuerint. Alterum est nihil hic a me asseri, sacræ scripturæ aut ecclesiæ aduersum, sed tantum dixisse uolui, quantum a sede Petri, & Adriano. VI. in ea sedente fuerit approbatū, & quæ iudicauerit expungenda, iam expuncta uolo.

DIVISIO PŒNITENTIÆ.
& primo de pœnitentiā solenni.

CAPITVLVM II.

A. iij.

Praeter poenitentiam interiorē, quae cōstitutio incepta nominari, ue-
teres etiam detritio nō nominarūt, Esaiam imitati, asserit a catho-
licis poenitentia exterior, ad quā confessio delictorum necessaria
est, de qua hic praecipua nobis cura est. Vnde altius nos ordiri opor-
tet, & omnem poenitentiae materiam hic excutere, q̄d uarios usus eccl̄ae
ignorātes, plurimū hic hallucinēt. Vt autē significatius ac distincti-
us omnia in mediū proferamus operā precii fuerit uarios illos mo-
dos poenitentiae secernere atq; seiungere, quo sanctorū conciliorū atq;
patrū sententiae rectius intelligant. Sanctorū enī excutienti libros mox
in praxi eccl̄ae triplex occurrit poenitentia, solennis, publica, & pri-
uata. Solennis poenitentia est, quae ab Episcopo, aut eius speciali man-
dato alicui imponit propter enorme & uulgatissimū crimen, urbem
aut multitudinē cōmouens. Imponit itaq; haec prima pro grauiori-
bus, horrendis ac manifestis peccatis, & extra eccl̄iam in cinere &
cilicio publice peragit. Modus huius poenitentiae in Agathensi expli-
catur concilio capite. ii. in capite quadragesimae, oēs poenitētes qui
publicam suscipiūt aut susceperint poenitentiam, ante fores eccl̄ae se
representēt Episcopo ciuitatis, sacco induti, nudis pedibus, uultibus
in terrā prostratis, reos se esse, ipso habitu & uultu proclamātes. Ibi
adesse debēt decani, id est, archipresbyteri parochiarum, presbyteri
poenitentiu, qui corū conuersionē inspiciere diligenter debēt, & se-
cundū modū culpae poenitentiam per praefixos gradus iniungāt. Post
haec eos in eccl̄iam introducat, & cū omni clero septē poenitentiae Psal-
mos in terrā prostratus cū lachrymis pro eorū absolutione decāter.
Postea surgens ab oratione, iuxta quod canones iubēt, eis manus im-
ponat, aquā benedictā super eos spargat, cinerē prius mittat, deinde
cilicio capita eorū operiat, & cū gemitu & crebris suspirijs denunci-
et eis, quod sicut Adam proiectus est de paradiso, ita & ipsi pro pec-
catis ab eccl̄ia abijciunt, post haec iubeat ministris, ut eos extra ianuas
eccl̄ae expellāt. Clerus uero prosequat eos cū Responsorio. In sudo-
re uultus tui uesceris pane &c. ut uidentes sanctam eccl̄iam p facinori-
bus suis tremefactā atq; cōmotā, non parui pendāt poenitentiam, in sa-
era autē dñi cœna rursus ab eorū decanis & eorū presbyteris, eccl̄ie
liminibus p̄sentent. Scio q̄ Gratianus enarrat istum canonē concilij
in decreto suo dis. l. a quo alicubi uariati hic lectionem, sed ego anti-
quum exemplar scriptū concilij Agathen. secutus sum, in quo. lxxix.
huius concilij continent capitula. Hanc poenitentiae formā singulis
annis agebāt, q̄ diu in poenitentiu numero cōtinebant ut ex epistola
Nicolai papae ad Frontariū Archiepiscopū Burdegallē. liquet. Nā
in aliquibus sceleribus non admittebant ad cōmunionis sacramen-
torum gratiā ante trienuiū, sicut in praefata epistola liquet, & ea quā

scripsit Radulpho Episcopo Argentoratenſi. ſuper matrīcida. Et com-
pletis annis pœnitentię, tunc reconciliabanti ſolemniter p̄ episcopū ec-
cleſię catholice, quia alteri ſacerdoti non licebat reconciliare pœnitē-
tes ſicut a Carthaginēſi conſtitutū eſt cōcilio, Fortunato Ep̄o ſug-
gerente, & fuit conciliū ſecundū Carthaginēſe capi. II. Niſi pœnitens
uiſſet in periculo cōſtitutus, ut mortis, ut Aurelio ſuggerēte in. 3. ca.
eiusdē concilij deciſum fuit, licet uarietas criminū etiā uarietate expo-
ſtularit pœnitentiariū, qui originalibus caruerit, legat Gratianū. 12. q.
2. de uiro, & 33. q. 2. latorem, ubi Nicolai decreta recitanſ. Hęc ſo-
lennis pœnitentiā multorū charitate, in eccleſia ſenefcente, frigeſcente
exuſa eccleſiæ ablata eſt, laicis tantū onus oīno non tolerantibus, li-
cet prius deſierit illa ſolemnis pœnitentiā in eccleſia Conſtātinopolita-
na, q̄ Romana. Ita & meminit Zoſomenus in tripartita hiftoria lib.
9. ſi exactius penſetur, & ſimul modū exprimit huiusmodi pœniten-
tię in occidētalibus eccleſiis, & maxime apud urbem Romam ſerua-
ri ſolitū, ubi & certus ſit pœnitentiū locus, inquit autē ſic. Stāntes autē
rei, & uelut in lamētationibus conſtituti, dum ſacra celebratio fuerit
adimpleta, illi cōmunionē nō præcipiētes, cū gemitu & lamētatione
ſeipſos in terra proſternūt. Ad quos cōcurrēns Ep̄us, & ipſe cum la-
chrymis gemitu ſpiritali proſternit, & oīs eccleſiæ plebs ſletibus in-
undatur. Poſt hoc autē prior ſurgit Episcopus, & eleuat iacētes a ter-
ra, tunc cōpetenter pro pœnitētibus facta oratione dimittit oēs. At
illi afflictionibus ſp̄te uacātes, & aut ieiuniis, aut abſtinentiā lauacri,
aut ſuſpēſione ciborū, aut rebus alijs quę iubent, expectant cōmune
tēpus quod decreuit Episcopus. Cōſtituto uero tēpore uelut quod-
dam debitū exoluentes, afflictione peccatorū curati, cū populo com-
munionē participant. Congruit illud quod de Episcopo dicit, Aga-
thenſi concilio, ſimiliter & de presbyteris pœnitentiū. In quorū uicē
charitate Chriſti deficiente iam & declinante, multo mitiorē pœnitē-
tiam clerus cogitur, etiā ſcleratiſſimis exhibere. Umbrā autē huius
pœnitentię adhuc ſeruari in eccleſia, teſtificabūtur hi qui tēpore cō-
næ dñi in eccleſiis cathedralibus fuerūt, expendētes quīs ritus tunc
pœnitentiū obſeruet. Sicut hodie pœnitentiarij Papę, pœnitentiarij Epi-
ſcoporū, perſonā gerūt p̄sbiterorū pœnitentiū antiquus in eccleſia cō-
ſtitutorū, niſi qd̄ ex mandato Episcopi recōciliationē met impendūt.
Ep̄is circa dignitatē & utilitatē eccleſię in rebus prophanis, pluſq̄ cir-
ca animas pœnitentiū occupatis. Præſtat tamē huius ſolēnis p̄nig.
ſimulachrū referre, quod hodie extat, ueteri inſtituto, in Halberſtatē-
ſi eccleſia in Saxonibus. Illud autē eſt huiusmodi, Pio. 2. Pontifice in
Europa enarrante. In hoc tēplo (Halberſtatēſi intellige) ſingulis an-
nis, unus ex populo deligitur, quē peccatis grauioribus in quatuor pu-

tant, hūc ueste lugubri induit, & obuoluto capite pria ieiunij die ad templū ducit. Indeque peractis diuinis officijs eijciunt. Is quadraginta diebus nudis pedibus pambulat urbē, & ex des sacras circuit, neque ingredit, neque quenque alloquit. Inuitatus a canonicis p uices, quod apponitur comedit. Somnus ei post mediū noctis in plateis permittit, die Iouis sancta post consecrationē olei, rursum ad tēplū introducit, & oratione facta a peccatis absoluitur, pecuniasque ei populus offert, quæ tamen tēplo dimittitur, hūc Adam uocāt, & post hoc ab omni crimine liberū putant. Hæc Pius. Expende lector antiquū ecclesiæ morem in hoc Adamo obseruari, qui extra ecclesiā eiectus, in cœnā domini ad ecclesiam restituitur, hoc antiquitus obseruatū, & Innocētius Papa. I. monstrat esse Romanę ecclesiæ consuetudinem.

Innocen.
Sother.

Solennis pœnitentia non reiterabatur, licet lapsus ad pœnitentiæ sacramentum admitteretur. C A. III.

Solēnis pœnitentia semel fit.

Cum autem insequentibus sæpius nobis occurrant sanctorū patrum de pœnitentia solenni sententiæ discutiendæ. Vt si nobis plurimū erit, de ea prolixius disserere etiam si iam in dissuetudinem abierit, quo certius lector dicēda omnia intelligat. Et in primis hoc peculiare fuit pœnitentiæ solenni, quod non reiterabat, hoc sanctorū patrū liquet testimonijs, & ratione non uacat. Nam ita inquit Origenes Homelia. 15. super Leuitico. Si nos aliqua culpa mortalis inuenerit, quæ non in crimine mortali, non in blasphemia fidei, sed uel in sermonibus, uel in morū uicio consistat, hoc est, uendidisse domum quæ in agro est, uel in uico cui murus non est. Hæc ergo uenditio huiusmodi culpa semper reparari potest, nec aliquando interdicitur tibi de huiusmodi commissis pœnitentiæ gerere. In grauioribus enim criminibus semel tantū, uel raro pœnitentiæ cōcedit locus, ista uero cōmunia, quæ frequēter incurrimus, semper pœnitentiā recipiunt, & sine intermissione redimuntur, non enim hic Origenes insanū Mōtani & Nouati asserit dogma negantiū pœnitentiā reiterari posse, sed solēne non uult reiterari. Et hic per cōmunia intelligit peccata uenialia & mortalia non enormia. Similis est intelligentia uerborum Augustini in secunda epistola ad Macedoniū, & est. LIII. in ordine. In tantū autē hominū aliquādo iniquitas progreditur, ut etiam post actam pœnitentiā, post altaris recōciliationē, uel similia uel maiora cōmittit, & infra. Et quāuis eis in ecclesia locus simillimę pœnitentiæ non concedat, deus tamē super eos patientiæ suæ non obliuiscitur. Et infra. Quāuis ergo cantante salubriterque preuisum sit, ut locus istius humillimę pœnitentiæ, semel in ecclia concedat, ne medicina utilis minus, utilis esset ærotis, quæ tanto magis salubris est, quāto mi-

Origenes.

Augustinus

nus contemptibilis fuerit, quis tamē audeat dicere deo, quare huic ho-
mini, qui post primā pœnitentiā rursus se laqueis iniquitatis obstrin-
git, adhuc iterū parcis? Quis audeat dicere erga istos nō agi, qđ Apo-
stolus ait, Ignoras quia paciētia dei ad pœnitentiā te adducit. Et hic
quoq; liquet semel duntaxat fuisse locum pœnitētię in ecclesia, qđ de
solēni intelligendū est, alioquin Montani & Nouati accederet impie-
tati. Renarrant hęc uerba & Petrus Longobardus & Gratianus. & Lōgo bard
hic quidē repetitis uicibus. l. dif. & de pœni. dif. 3. Et causam qđq; assi-
gnat hic Augustinus, cur nō reiteret, ne. s. uilescat. Sic & brūs Am-
brosius li. 2. de pœnitētia cap. 10. inquit. Merito reprehendunt, qui se-
pius agendā pœnitentiā putāt, quia luxuriant in Chřo. Nam si uere
agerēt pœnitentiā, iterandā postea non putarēt, quia sicut unum ba-
ptisma, ita una pnia, quæ tantū publice agit. Nam quotidiani nos de-
bet pœnitere peccati, sed hęc delictorū leuiorū. Illa grauiorū. Et se qñ
ti cap. de pnia inquit. Quę si semel fuerit usurpata nec iure celebrata,
nec prioris obtinet fructū, & usum aufert posterioris, liquet ex S. pa-
tre hic apertissime, quomodo duplicē asserat pœnitentiā unā publi-
cam, quā negat reiterandā, quæ grauiorū fit delictorū: alterā secre-
tam, leuiorū delictorū. Ratio autē cur sancti patres noluerūt illam
solennē pœnitentiā reiterari, iam fuit reddita p. Augustinū, ne medi-
cina ex sui reiteratione uilesceret. Et qđ huiusmodi pœnitēs eiiciebat
extra eccliam. Sicut Adam eiectus fuit extra paradysum terrestre, ut
Responforiū meminit superius citatū. Modo primi parētes semel dū
taxat expulsi sunt de paradiso, unde durante huiusmodi pœnitentiā
nūq; toto anno ingrediebant ecclesiā, nisi a cœna dñi usq; ad octauas
paschæ, monitus sit itaq; studiosus lector, ut sanctos patres de solen-
ni pœnitētia intellexisse uerba illa aduertat. Et nullo pacto Montano
& Nouato consensisse, cū oēs catholici in hanc cōcedāt sententiā, qđ
cū quotidiana sit offēnsio, etiā quotidiana sit remissio. Ideo septies
in die resurgit iustus. Et Petro saluator dixit, ut nō modo septies, sed
septuagesies septies, fratri suo pētm dimitteret. Hoc tamē prioribus
addendū, in aliquibus ecclesiis reiteratā fuisse pœnitentiā solennē, qđ
Gratianus inquit in ca. Nihil prodest, de pœni. dif. 3. Et illud qđq; ad-
dendū. Cū mos fuerit ecclesiarū nō reiterari pniām solennē. Neminē
ex hoc suspicari, tam immitē fuisse nouercā primitiuā ecclesiā, qđ fi-
lio quantūuis criminoso, redeūti gremiū misericordiæ nō apiret, qđ
ante ultima suspiria alicui salutis uia p̄cluderet. Nam ex Augusti-
no colligit, quod apud Macedoniū intercesserat pro lapsis post solē-
nem pniām, quos uoluit in chaos desperationis p̄cipitari. Nam ita
pulchre inducit lapsum post pœnitentiā solennē, causam suā corā ca-
tholicis Episcopis agentē, Aut date mihi eandē iterū pœnitēdi locū.

Roma. 2.

Lōgo bard
Gratianus. i.
Ambrosius

Solēnis pœ-
nitentia non
reiteratur.

Proverb. 24.
Matthæi. 15.

Gratianus.

Augusti.

B

Aut desperatū me permitte, ut faciā quicquid libuerit, quantū meis opibus adiuuor, & humanis legibus non prohibeor, in scortis oīq; luxuria. Aut si me ab hac nequicia reuocatis dicite utrū mihi aliquid proficit ad uitā futurā. Si in ista uita, illecebrofissimę uoluptatis blandimenta cōtempsero. Si libidinū incitāmētā frenauero. Si ad castigādum corpus meū, multa mihi etiā licita & cōcessa subtraxero. Si me pœnitendo uehemētius q̄ prius excruciauero. Si miserabilius ingemuerō, si fleuero uberius, si melius uiuero &c. quis nostrū ita despicit, ut dicat huic hominī. Nihil tibi ista proderunt in posterū. Vade saltē huius uitę suauitate p̄fruere, auertat deus tam immanē sacrilegāq; dementiā. Hic habet q̄d dixi, quod et̄ in ecclīa p̄uisum olim fuerit, ut semel locus darē pœnitentię solēni tamē excidēti ab eadē, ecclīa nō denegauit pœnitentię sacramentū, ut hic ex Augustino liquet. Non tamen potui inuenire, quo pacto is ab ecclīa tūc recipiebāt. Si illa solennitas pœnitentię nō obseruabatur. Nam ex pluribus canonibus cōcilij Carthagineñ. liquet celebrē fuisse pœnitentiū receptionē p̄ impositionē manū, nā ita legit̄ ca. 23. cōcilij tertij. Vt presbyter incōsulto Episcopo nō recōciliat pœnitentē, nisi absente Ep̄o necessitate cogente. Cuiuscūq; pœnitētis publicū & uulgarissimū est crimē, q̄d uniuersalem urbem cōmouerit, ante ap̄sida manus imponat̄ ei, & v̄d̄ arbitror fuisse testudinē in introitu ecclīę. Sic in quarto cōcilio Carthagineñ. canone. 75. decernit̄, presbyterū debere pœnitentē infirmū recōciliare per impositionē manus, & ori eius etiā phrenetico eucharistiā infundere. Et canone. 77. statuit̄, pœnitentē infirmū, etiā accepto eucharistię uiat̄ico, nō debere arbitrari se absolutū. Si superuixerit, sine manus impositione. Immo in canone. 3. sequenti, pręcipit̄ oībus diebus ieiunij, manus imponi pœnitētibus. Existimo autē fabiolā huiusmodi pœnitentia peccatū diluisse adulteriū, quod uicioso marito dimisso, eo uiuo, alteri adhæserat, de qua sic scribit Hieronymus in Ep̄taphio eius ad Oceanū. Quis hoc crederet, ut post mortē secūdi uiri, nō semel reuersa (q̄d t̄pe solēt uiduę negligētes, excusso seruitutis iugo agere se liberius, adire balneas, uolitare p̄ plateas, uultus circūferre meretricis) saccū indueret, ut errorē publice fateretur, & tota urbe spectāte Romana ante diē paschę in basilica quondā laterani (qui Cęsariano trūcatus est gladio) staret in ordine pœnitentiū, Ep̄o, presbyteris & omni populo collachrymantibus, sparsum crinē, ora lurida, & squalidas manus, sordida colla submitteret; q̄ peccata fletus iste nō purget, quas inueteratas maculas hęc lamēta nō ablūt; Et infra. Aperuit cūctis uulnus suū, & decolorē in corpore cicatricē, flens Romana cōspexit, dissuta habuit latera, nudū caput, os clausum. Nō est in gressū ecclīam domini, sed extra castra cū Maria forore Moysi separa

Carthagineñ.
cōcilium.

C. is qu. 29.
q. 6.

Hierony.

Lateroneñ.

ta cōfedit, ut quā sacerdos eiecerat, ipse retuocaret. Descendit de folio
deliciarū suarū, accepit molā, fecit farinā, & discalcia: s pedibus trāsi
uit fluente lachrymarū. Sedit sup carbones ignis. Hi ei fuerūt in adiu
torū, faciē per quā secūdo uiro placuerat, uerberabat oderat gēmas,
linreamina uidere nō poterat, ornāmēta fugiebat. Sic dolēbat, quasi
adulteriū cōmississet, & multis impēdīs medicaminū, uulnus sanare
cupiebat. Hæc Hieronymus de fabiōla, quā austeritatē pñig, si ad no
stra cōferemus tpa, iudicare nos oportet. nec tantillū feruoris Ch̄ria
ni esse in nobis, quod tamē Lusher penitus delere cupit cū suis, con
fessionem delendo, & pœnitentiā adhuc largiorem faciendo.

An sacerdotibus & magnatibus solennis fuerit iniuncta
pœnitentiā. CAPVT IIII.

DVrante autem illa pœnitentiā, non ingrediebant, ut diximus,
ecclesiam, nisi in cœna dñi usq; ad octauā paschæ. Et quia labe
infamiæ aspergebat pœnitens. Ideo nulli clerico solennis im
ponebatur pnia, ob status sacerdotalis dignitatē. Extat sup ea re ca.
14. inter decreta Syricij Papæ. Illud quoq; par fuit nos prouidere, ut
sicut pœnitentiā agere cuiq; non cōcedit clericorū. Ita post pœnitū
dinē ac recōciliationē, nulli unq; laicorū, liceat honorē clericatus adi
pisci quoniā quāuis sint oīm peccatorū contagione mūdati, nulla tñ
gerendorū sacramentorū debent instrumēta accipere, qui dudū fue
runt uasa uiciorū. Quod nō ita accipiendū est, q; clericus nō sit sacra
menti pniæ capax, sed q; nō publice solennitas pœnitentiariorū, cum
eis obseruabat. Quod postea expressius in Carthaginēsi cōcilio qui
to sancitū est ca. 11. Item confirmatū est, si quādo presbyteri uel dia
coni in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos a misterio ne
cesse sit remoueri ad tēpus, nō eis manus tanq; pœnitētibus uel tanq;
fidelibus laicis imponat, liquet & sacerdotē non potuisse subire pub
licam pœnitentiā solennē. Nec eum qui subierit, posse in clerum pro
moueri. Quod intelligendū puto, nisi a ministerio suo perpetuo de
ponat, quia clericus depositus sic quo ad pœnas laicis æquiparatur. Carthagin.
Non tamē clericorū peccata propterea manserūt impunita, sed alio
modo eis imposita est delictorū emenda, quo ecclesiæ satisfacerent.
Meminit adhuc explicatius. Leo Papa in quodā canone, q; est mihi
nonus inter decreta illius, & secūdus eorū quos scripsit ad rusticum Leo.
Narbonē. Episcopū (facilius esset mihi citare Gratianū. l. dif. alienū,
at uolo lectore nihil hæsitare de allegatis, ideo ut maiore apud eū ha
beant fidem, quottam originalis adduco) Alienū est inquit, a consue
tudinē eccl̄astica, ut qui presbyterali honore aut diaconi gradu fue
rint consecrati, hi pro crimine aliquo per manus impositionē, reme
B 3

Siricius.

Carthagin.
concilium.

Leo.

Cyprianus.

dium accipiant poenitendi, quod utiq; ex Apostolica traditione descendit, secundu qd scriptu est. Sacerdos si peccauerit, qs orabit p illo: Vnde huiusmodi lapsis ad pmerenda misericordia dei, priuata est experenda secessio, ut illis si satis factio fuerit digna, fit etiã fructuosa. An aut tpe Martyrũ in solẽni pnia, etiã sit habita ratio sacerdotum, est satis ambiguũ, qd B. Cyprianus de solẽni poenitẽtia uideat loqui in epla ad Fidũ, ubi Therapius Episcopus uictori presbytero anteq; egisset plenã pniã, & anteq; satis fecisset deo, in quẽ deliquerat, prãpropere pacẽ dederat. Quod solẽnis fuerit ex sequẽtib; liquet, quoniã ægrefert Cyprianus, qd cõtra decreta, ante legitimũ tẽpus satisfactiois, & sine petitu & cõsciẽtia plebis, nulla infirmitate aut necessitate urgẽte, pacem ei cõcesserit, licet pacẽ semel datã, nõ putauerit auferenda, sed uictori traditã sibi cõmunicationẽ pmittenda.

Fortc cũ presbyteri primitus etiã solẽni pnia onerarent, postea auctoritate patrũ rigor ille sublatus est a presbyteris, sicut iam etiã in laicis desuit. Quoniã magna cõtigit uarietas in his canonibus poenitentiaris, cũ aliqui Episcopi erãt nimio rigore seueri. Alij insigni clemẽtia mites. Id quod ex epistolis Augustini et Cypriani passim intelligi potest, & legẽti antiqua poenitentiaria, sæpe occurrit. Et hanc canonũ uarietatẽ pulchre excusat S. Cyprianus in epla ad Antomarũ, quomodo nõ rũpat uinculũ unitatis ecclesiasticę. Verba elegantissimi martyris audiamus. Et quidã apud antecessores nostros quidã de Episcopis istinc in prouincia nostra dandã pacẽ moechis nõ putauerũt, & in totum poenitentię locũ cõtra adulteria clauserũt, nõ tamẽ ab Episcoporum suorũ collegio recesserũt, aut catholicę ecclesię unitatẽ, uel duriciã, uel censurã suę obstinatione ruperũt, ut quia apud alios adulteris pax dabat, qui nõ dabit de ecclesia separaret. Manente cõcordiã uinculo, & perseuerate catholicę ecclesię indiuiduo sacramẽto, ac rũ suum disponit & dirigit unusquisq; Episcopus, rationẽ propositi sui domino redditurus. Hęc Cyprianus. Porro sicut auctoritas patrum ob honorẽ sacerdotialis dignitatis noluit clerum pnia solennĩ grauare, ita a paritate rationis uolunt aliqui nec laicos dignitate fulgentes in cõtũ poenitentiũ fuisse publice redactos, id qd iuniores etiã testant Richardus & Bernhar. gloss. At qua auctoritate id faciant, ipsi uiderint. Hoc ego in Paulino lego de uita Ambrosii ad Augustinum, cum Theodosius qui fasces imperij tenebat ciuitatem Thessalonien. gladio percussisset, diuus Ambrosius ei copiam ingrediẽdi ecclesiã denegauit, nec prius dignũ iudicauit cõtũ ecclesię, uel sacramentorũ cõmunioni, quã publicã ageret pniã. Cui Imperator contra asserebat. Dauid adulteriũ simul & homicidiũ perpetrasse. Sed ei ilico responsum est, Qui secutus es errantẽ, sequere corrigenẽ, quod

Richardus.
Bernardus.
Paulinus.
Ambrosius
in Theodosio.

ubi auditus clementissimus Imperator, eo suscepit animo, ut publicam
 penam non abhorreret. Maximū quoque Gratiani Imperatoris occiso
 rem, pena illa oneravit, quā tñ ferre respuit, de quo sic inquit Paulinus.
 Ipsum uero Maximū a cōmunionis consortio segregauit, admonēs
 ut effusi sanguinis domini sui, & qđ est grauius innocētis, ageret pœ
 nitentiā. Si sibi apud deū uellet esse consultū. Et de Theodosio scribit
 Ambrosius in ep̄la ad eum. Offerre nō audeo sacrificiū, si uolueris as
 sistere, an qđ in unius innocētis sanguine nō licet, in multorū licet: Nō
 puto. Magna quoque fuit ciborū discretio apud pœnitētes, ut cano
 nes pœnitentiarij indicāt, quod si quis ægestate oppressus, esculenta
 sibi cōparare ne quibat publicis ecclesię sumptibus eius inopiæ cōsu
 lebat, testis est S. Cyprianus Euagriō scribēs, super histriōne. Vbi in
 ter alia sic inquit. Quod si penuriā talis & paupertatis necessitatē ob
 tendit, potest inter ceteros, qui alimētis ecclesię sustinent, huius qđq;
 necessitas adiuuari si tñ cōtentus sit frugalioribus & innocētibus ci
 bis. Gemat hic Luther cū suę impietatis cōplicitibus, negantibus dis
 cretionē cibariorū apud Christianos cū hic S. Martyr p̄cipiat illū
 uti tibi innocētibus, re ipsa explicās cibos aliqđ esse nocentes. Qui
 uoluerit Cyprianū uideat, quomodo p̄mature pax sit data pœni
 tentibus. tēpore p̄secutionis. Libro enim primo ponit, ep̄la. 28. epi
 scoporū ad Corneliū Papā. Et hoc etiā non ignoret lector, tpe perse
 cutiouis tyrannicę in Christianos, si qui lapsi fuissent, his libelli da
 ri soliterant, hoc est, schedę quę dā testificatoris, puta. Cōmunicat il
 le cū suis, unde S. Cyprianus in ep̄la ad Confessores & Martyres, no
 luit sub generali nomine illos cōiunctos ad cōmunionē & p̄niam re
 cipi, sed qđ singulorū noīa sigillatim quoque exprimerētur. Et non te
 prætereat qđ eam ep̄istolā scripsit in exilio ex surabulis. Et omnino
 ep̄lam de lapsis ad Antonianū nō p̄terreas ubi causam exponit cur
 libellaticos ipse cū cępiscopis recepit, hoc est eos qui se pecunijs ab
 Idolorum cultu redemerint, similiter lapsos tēpore p̄secutionis p̄æ
 propere admiserit, non obseruatis stas tēporibus, quę omnia dili
 gens lector uidere poterit.

Paulinus.

Ambrosi.

Cyprianus.

Discretio cib
 borum.

Cyprianus.

Cōfessionā
 lia.

beichtzedel.

Cyprianus.

Libellatici.

Ex sermone
 delapsis.

Canones pœnitentiarij defenduntur contra Melanchthionem,
 & aliqui enumerantur, ac radix indulgētiarum expli
 catur. C A P V T V.

VT autem maior cognitio huius pœnitentię habeatur, p̄stat
 canones aliquos renarrare de duratione pœnitentię qui tamē
 canones pro uarietate temporum multipliciter uariati sunt.
 Hoc unum tamē p̄mittere uelim, saluberrimos canones pœnitentię
 B 3

Canones poenitentiales. clarior esse uerustissimos, qd & Tertulliani tēporibus fuerint, & Cypriani, qui satis propinqui fuerunt primitiue ecclesie apostolorū, & ipsi in ecclesia martyriū. Et quāto erant propinquiores fontali origini salutis euangelicę, tanto canones seueriores erant in corrigēdis emē

In Melancho- dandisq; peccatis. Vnde Melanchothis hęretici duplex cōfutat thore retor- infania p̄cox. Lutheri enim discipulus, mox incipiēs esse magister, thonem fal- librū edidit, de locis cōmunibus Theologię inscriptū in quo uesani so calumnia, p̄ceptoris insanus discipulus, impietates & blasphemias exposuit, potius in au Et inter alia asserit. Canones p̄niales primū a cōcilio Nicęno positos quenda. & ab his cōcepit obtenebrari ueritas euāgelica, prima autē impietas iā

Concilium Nicænum. Impietas Melanch. rum criminū decreta. Et cōciliū Nicęnū testat̄ debere obseruari anti- quę legis regulas, aperte docet etiā ab antiquo fuisse regulas poenitē- tię. Maxima autē impietate sequit̄ insanus grāmaticus in sanctū Nicæ- num conciliū, qd oim semp sanctissimū est habitū, hunc enī neuum ei impingit, quod eius constitutionibus Euangelicū cōp̄tū sit obscurari, cum in nullo alio concilio æque splendor solis Euangelicę clarue- rit, uelut in illo. Spiritu sancto uisibiliter supra patres (Teste Calcedo- nensi cōcilio) confedente ac apparente. O scelestam & blasphemam linguam, quę tam sanctū & uetus cōciliū, ab oibus catholicis iam an- nis ferme mille & ducētis, receptū, serpentino morsu, rodere & lace- rare audet. Quis catholicus & Christianus tantam æquo animo fer- ret, impietate, maledicentiā ab hoie grāmatico, ex Diomedis & Pri-

In principes principes hos schysmaticos uiros Belial in suis dominijs tolerātes, an ueri & legitimi sint sanctę matris ecclesie filij, qui serpētes hos pa- triū maternā uiscera discerpere. Exactissimā proculdubio reddituri in districto iudicio, pro tā scelerato flagitio, rationē, longe aliter sen-

Germani p̄ri ferunt prisici Germani Imperatores & principes, qui iudicia illa pec- cipes ueteres cantū serio obseruari p̄ceperūt. Et ut sacerdotes canones illos cal- Theodorus lerent seueriter mandarunt. Nā Theodorus Archiep̄us cū Adriano Platina. abbate (ut Platina testat̄, & ante eū Beda in Chronicis) fuit missus a Beda. Vitelliano Pontifice in Angliam, ut populū in fide p̄dicationibus Vitellianus. & exēplo cōtinerent. Is librū scripsit quo declarauit, quia p̄nā unum Gratianus. quodq; peccatū dilui posset. Ex cuius libro plura Gratianus in suum transtulit decretū. Accepta ab illo forma Beda, Rabanus, Bonifaci- Beda. us, simili argumento ecclesiastica poenitentiu iudicia sunt profecuti. Rabanus. Bonifacius. Horum sanctorū tēporibus, non obscurata, sed illustrata fuit Euāge- lij ueritas, qd in Anglia & Germania patuit, historias breuitatis stu- dio non recenseo. Cum unius sancti martyris Bonifacij gesta, hoc Bonifacius, abunde probent, qui archiepiscopatum a Vuormatia in Mogūciam

transtulit, quatuor sedes episcopales in Baioaria fixit, Salthburgen.
Pathauien. Ratispon. ac Frisingen Cōstituit quoq; Episcopum Her-
bipolensem. Et eiectō idolorū cultu ex Thuringis & Hassonibus, in
Ertphurdo quoq; sedem Episcopale cōstituerat, licet per successorē
eius in Moguntina sede, Ertphurden, ecclia ad gremiū maternū fue-
rat reuocata. Quod si probe expendimus & tēpora nostra, quibus
spretis pœnitentiarijs canonibus, ferme nullo rigore detinent pœ-
nitētes, ad tēpora conferamus, quibus in usu fuerūt canones, uerissi-
mum erit, obscuratā Euangelij lucem per non usum canonū pœnitē-
tiorū, tantū abest suo deprauatissimo dicto hæreticus ille Melāch-
thon grammaticus, a ueritate. Nec proderit ei licet non citet (quod
Innocētius Papa ad Tholosanū scripsit conciliū, obseruandos esse ca-
nones apud Nicēam de pœnitētib; constitutos nam per hoc nō
poterit probare canones pœnitētię antea nō extitisse. Quod si etiam
Innocentius hoc dixisset, quod nō fecit referendū esset ad casum in q̄
loquit, particulā huius repies amice lector in Gratiano dis. l. canōes.
At explosa hæreticorū perfidia & redeamus ad institutū, & termios
agendę pœnitētię a canonibus olim præscriptū ex uetustate renarre-
mus, solū eo proposito, ut nostri ueterū rigore ac zelum in diluendis
peccatis non ignorēt. Si quis hoīem spōte occiderit, 7. annis pœni-
teat. Si diaconū 14. annos pœniteat si presbyterū, 20. & uno annis
pœniteat. Si quis hominē nō sponte occiderit, tribus annis pœnite-
at. Si in publico bello uno anno pœniteat. Si qs hoīem debilitauerit
tribus quadragesimis pœniteat. Si qd mēbrū principale alicui abstu-
lerit, tribus annis & dimidio pœniteat. Si qs Zodomiticus uel cū pe-
cude semel, septē annis pœniteat, si cōsueuit. 14. annis. Si fornicatus
inter femora semel. 4. quadragesimis pœniteat. Si cōsueuit, tribus an-
nis pœniteat. Si paruulus oppressus hoc patit, una q̄dragesima pœni-
teat. Si p̄ semetipm, duabus q̄dragesimis pœniteat. Si cōsueuit uno
anno pœniteat. Si qs adulterat semel. 5. annis pœniteat. Si sæpius, 10
annis pœniteat. Si qs raptū fecerit, 3. annis pœniteat, & de his uno fo-
ras eccliam pœniteat. Si qs monialē corruerit, 7. annis pœniteat. Si
qs cōsanguineā, 5. annis pœniteat. Si qs diuinatores cōsulit, 3. annis
pœniteat. Si qs sacrilegus uel periurus extiterit, 7. annis pœniteat. Si
qs iurat cōtra pacē, uno anno pœniteat, & cū elemosynis redimat.
Si quis pertinaciter odit, excōmunicet. Si qua mulier duobus fratri-
bus nupsit, 5. annis pœniteat, si quæ partū necat, aut excutit spōte,
si iā uiuit, 13. annis pœniteat, & semp feria sexta ieiunet. Si mater dor-
miens filiū uel filiā oppresserit, 3. annis pœniteat. Si infās alicubi ceci-
derit & obierit, parēs uno anno pœniteat. Si infās mortuus fuerit p̄

Euangelij p̄
nō usum ca-
nonum fuit
obscuratū,
Innocentius

Gratianus.

Canōes pœ-
nitentiarij.

Vide cano- negligentia sine baptismo. 3. poeniteat parens, uno anno ex his foris,
nes Petri Ale ac semp sexta feria ieiunet. Vide amice lector rigorē patrū in casti
xandrini. gaudis subditorū delictis, expēde populi feruorē ac obedientiā, quē

Indulgentiæ.
Carena.

Radix indul
gentiarū.

tantā onera, & tam grauiā, magna synceritate suscepit, & peccatorū
cicatrices condigna poenitētia sanauerit. Quod si ad hoc seculū no
strum cōferas, tā impatiens laborū, emendarū, satisfactionū, & oīno
rebelle. Non solū stupebis, sed ingemisces & alta suspiria trahes ex in
timo cordis dolore, populū Christianū, ex tanta & tā honesta disci
plina, ad tantā descēdisse licentiā. An non existimas mille thesauros
indulgētiarū nobis esse necessarios? iam iam intelligis, qui sint anni,
quæ carenæ (nam nihil omnino interest inter carenā & quadragenā
apud ueteres) quibus profunt indulgentiæ Pontificiæ, & tollunt eis
dem. Deus sit nobis miseris peccatoribus, has poenitētiās pro deli
ctis nostris nō subeuntibus, clemēs & propicius, & secundū magnā
misericordiā suā saluos nos faciat. Intelligis charissime lector, quod
sicut a tēporibus Clementis usq; ad Innocentiū primū, grauiorē ad
huc fuerūt canones poenitētiarū, quā etiā recēsuimus, ita postea pau
latim a septingentis annis cōperūt languere. Et quantū canones de
creuerūt, tantū indulgentiæ Pontificiæ & Episcoporū creuerūt, uti ho
dierno die experimur eas auctissimas, & hoc ea radice factū intelli
ges. Nam charitate frigescente, mox editi sunt canones, quibus cō
stitutus est modus redimendi rigorē canonis poenitētiarū. Vidi
mus has relaxationes in uersto libro ecclesiæ Merseburgen. a Boni
facio Martyre, Germanorū apostolo, constitutas. Vnū tñ canonē re
laxatoriū in præsentiā renarremus, Pro uno die, quē in pane & aqua
ieiunare debet. I. psalmos genibus flexis in ecclesia si fieri potest, decā
ret. Si aut in loco cōueniēti eadē faciat, & unū pauperē pascat, & eo
dem die, excepto uino, carne, & sanguine, sumat quicquid uelit Qui
psalmos nō nouit, unū diem quē in pane & aqua poenitere debet, di
ues tribus denarijs (hoc est nūmis tribus, quorū quilibet ualet .10.)
& pauper uno denario redimat. Aliam taxā fecit Bonifacius, quod
diues persolueret tres solidos, mediocris unū solidū, omnino paup
eres numos. Quod cū redēptiones cepissent fieri, Pontifex p illo bo
no opere, aut pro alio cōmutauit opa, a canone poenitētiarū indicta,
& poenas canonis sic relaxauit, unde & nomen indulgentiarum pro
prie descendit, pluribus indicare possem, sufficit studioso radicē ne
gotij demonstrasse.

Quomodo rigor canonum poenitentialium olim pote
rat in uulgo obseruari, & de iniunctione emendar,

CAPVT VI,

Mirabere forsā lector, cū tēpore Cypriani, Athanasij, Augu-
 stini, Gregorij, tantus fuerit pœnitentię rigor, quē & in Ger-
 mania obseruatum nouimus, tēporibus Christianissimorū
 principū Caroli Martelli pipini, Caroli magni, Lodouici, Lotharij
 &c. tam in solēni, q̄ cōmuni publica p̄nā, quomodo hoies ad eā sub
 eundā fuerint inducti, cū tanta sit iam in hoibus ariditas, ut ne mini-
 ma quidē satisfactiōnis opera, a sacerdote imposta suscipere uelint. Recusat om̄e
 At cū deuota christianorū turba CHRISTO ex animo seruebat opus satisfa-
 maiorq; erat plebis in clerū reuerētia & obediētia. Et q̄ p̄elatos ec-
 clesie gerebāt, uiri erant potētes in ope, sermone, & exēplo. Nulli du-
 bium quin hoies peccata sua agnoscētes, sua sponte se pœnitentię ex-
 poneret, & presbytero offerret. Velut Maria Magdalena pœniten-
 tium typus se ultro ingressit cōuiuio, pedibus CHRISTI aduolu-
 ta, lachrymis lauit, terisit capillis. Super cōuiuātes ingressa est, nō in-
 sa uenit, inquit Gregorius imitabile p̄stans pœnitētibus exēplū,
 ut non uocati ad misericordiā dei per uia pœnitentię accedāt. Et ita a
 cōpluribus factū in primitiua ecclesia, nemini dubiū esse debet. At
 ubi promptitudo eiusmodi nō inueniebat, tūc a p̄epositis, notorij,
 crimiosi ad p̄nē onera subeūda cogebant, uelut S. Ambrosius Theo-
 dosium Imperatorē ad hoc adegit. Et ex Tolletano colligitur conci-
 lio, Beatus Rhenanus in proloquio operū Tertulliani refert canōnē
 prius a me nō uisum, q̄ pacto inquisitio criminū antiquitus facta fue-
 rit, & a Nicolao missum ex urbe suspicatur Ratholdo Argētoracē-
 Ep̄o. Ego inter, 73. canones Nicolai, illū reperire nō potui. Huius tñ
 æmulos nuper uidi apud Reuerendissimū patrē Sebastianū Speran-
 tiū Brixinē. Ep̄m, uirū & eruditione, & morū integritate, ac rerum
 agendarū prudentia spectabilē, in Concilio Triburiēsi, sub Imperato-
 re Arnulpho ab Episcopis Gallie & Germanie celebratū, Lubet igi-
 adscribere canōnē illum, ut Beatus eum renarrat. In concilio publico
 ab Episcopo habito primitus iurare debēt de uillis singulis fidelissi-
 mi quicq; liberi & serui, tres uel quatuor, seu etiā plures, ut rei ueritas
 oino inquirat. Iuramentū aut̄ illud huiuscemodi esse debet. Quicq; d̄
 in illa uilla, in qua habitat, ueraciter sciat, uel serio audierit actum con-
 tra fidem rectā & Christianitatē, Episcopū aut eius nunciū, quantū
 recordari possit, & sciētia subministrat, non lateat. Post iuramentum
 uero Episcopus per singula numerare debet, quę prius iuramēto cō-
 prehēdit, hoc est. Si uir semp̄ uxorē suam aliquā danculo corruptit.
 Si cū duabus cognatis, siue mulier cum duobus propinquis fornicā-
 ta sit. Si cōmatrē spiritalē aut filiōlam suam stupro uiolauit. Si qua
 mulier partū suū necauit, uel conceptū quocunq; modo excussit.
 Si q̄s cognatū suū uoluntate an casu occidit seu morbidū fecit, & nec

Pœnitentię ri-
 gor in Ger-
 mania uiguit

Recusat om̄e
 At cū deuota christianorū turba CHRISTO ex animo seruebat opus satisfa-
 maiorq; erat plebis in clerū reuerētia & obediētia. Et q̄ p̄elatos ec-
 clesie gerebāt, uiri erant potētes in ope, sermone, & exēplo. Nulli du-
 bium quin hoies peccata sua agnoscētes, sua sponte se pœnitentię ex-
 poneret, & presbytero offerret. Velut Maria Magdalena pœniten-
 tium typus se ultro ingressit cōuiuio, pedibus CHRISTI aduolu-
 ta, lachrymis lauit, terisit capillis. Super cōuiuātes ingressa est, nō in-
 sa uenit, inquit Gregorius imitabile p̄stans pœnitētibus exēplū,
 ut non uocati ad misericordiā dei per uia pœnitentię accedāt. Et ita a
 cōpluribus factū in primitiua ecclesia, nemini dubiū esse debet. At
 ubi promptitudo eiusmodi nō inueniebat, tūc a p̄epositis, notorij,
 crimiosi ad p̄nē onera subeūda cogebant, uelut S. Ambrosius Theo-
 dosium Imperatorē ad hoc adegit. Et ex Tolletano colligitur conci-
 lio, Beatus Rhenanus in proloquio operū Tertulliani refert canōnē
 prius a me nō uisum, q̄ pacto inquisitio criminū antiquitus facta fue-
 rit, & a Nicolao missum ex urbe suspicatur Ratholdo Argētoracē-
 Ep̄o. Ego inter, 73. canones Nicolai, illū reperire nō potui. Huius tñ
 æmulos nuper uidi apud Reuerendissimū patrē Sebastianū Speran-
 tiū Brixinē. Ep̄m, uirū & eruditione, & morū integritate, ac rerum
 agendarū prudentia spectabilē, in Concilio Triburiēsi, sub Imperato-
 re Arnulpho ab Episcopis Gallie & Germanie celebratū, Lubet igi-
 adscribere canōnē illum, ut Beatus eum renarrat. In concilio publico
 ab Episcopo habito primitus iurare debēt de uillis singulis fidelissi-
 mi quicq; liberi & serui, tres uel quatuor, seu etiā plures, ut rei ueritas
 oino inquirat. Iuramentū aut̄ illud huiuscemodi esse debet. Quicq; d̄
 in illa uilla, in qua habitat, ueraciter sciat, uel serio audierit actum con-
 tra fidem rectā & Christianitatē, Episcopū aut eius nunciū, quantū
 recordari possit, & sciētia subministrat, non lateat. Post iuramentum
 uero Episcopus per singula numerare debet, quę prius iuramēto cō-
 prehēdit, hoc est. Si uir semp̄ uxorē suam aliquā danculo corruptit.
 Si cū duabus cognatis, siue mulier cum duobus propinquis fornicā-
 ta sit. Si cōmatrē spiritalē aut filiōlam suam stupro uiolauit. Si qua
 mulier partū suū necauit, uel conceptū quocunq; modo excussit.
 Si q̄s cognatū suū uoluntate an casu occidit seu morbidū fecit, & nec

Lucae. 7.
 Gregorius.

Ambrosius.
 Tollosanum
 concilium,
 Beatus Rhe-
 nanus.
 Nicolaus.
 Brixāsis Epi-
 scopus.

Inquisitio.

C

dum ad publicā pñiam uenit. Si mulier maritū suū, aut maritus uxorem iniquo cōsilio interemit. Si quis uirum aut foeminā ueneno, aut aliqua alia potione occidit, & qui hoc scilicet uenenu machinatur. Si sciant diuinatrices uel augures etiā illos, qui per incredulitatē illas inquirāt. Si sciunt meretrices, quia meretrix appellat, si uno cōtempo, cum alijs fornicat, licet nupta nō sit. Si illos etiā sciant, qui cū excommunicatis communionē habent. Si illos sciant, qui cōuicti sunt per iurium perpetrasse. Si & illos nouerint, qui loca non deo dicata contra fidem ecclesiasticā colūt & ad Christi ecclesias uenire contemnūt. Illos etiā si sciant, qui in dictū ieiuniū negligunt. Hęc omnia dum Episcopus habet recitata iuratores per iuramentū cōmoneat. Cæteros uero oēs nobiles & ignobiles p bannum Christianitatis cōstringat, ut supradictas res minime cælet, ac si in die iudicij ante tribunal dñi nostri Iesu Christi rei occultationis præfatarū rerū nephandarū inueniantur. Hoc enim indicat, & per bannū contestetur, ut nemo per ullius timorē nec fauorē, uel etiā amicitia præfata reticeat ueraciter scita. Neq; per odiū neq; per inimicitia ullam quicq; alicui irroget, quę ueraciter non possit probare. Horum aliqua si antea in presentia Episcopi allata essent eiusq; iudicio termiata, & postea iterata cōperata fuerint, ueluti in initio referant, & Episcopali decreto constituant. hæc inquirendorū criminū formula, qua etiā inuiti ad pœnitentiā agenda, & ad cœnam dominicā intrare compellunt. Ex hac uetustate relictu est, ut Archidiaconi in certis diocœsibus i anno bisextili circumeāt, & peccata enormia emendent. Hactenus de pñia solenni, in qua iucūditissime lector, si uidebor tibi prolixior, existima in rem tuā & cōmodū id a me factitatū, quo ex fundo, sanctorū patrū scripta exactius intelligere posses. Finem ergo huius rei faciamus, & pñie illius formulā Sūmarie a Cypriano in eplā ad martyres & confessores, & sermone de lapsis, memoriæ tenaciter cōmendemus. Nam primo se presbytero pœnitentiū præsentabāt, dein pœnitentiā iniunctā iuxta decreta patrū & cōsiliū sacerdotis pficiebant, postea Exomologesin, hoc est cōfessionē criminis publice corā Episcopo & clero faciebant, uelut modo cōfessio generalis publice fit. Hinc est, quod hodie ante absolutionē in cōfessione, prius debet iniungi emenda satisfactoria, licet non sit opus emendā illam prius impleri ante absolutionē, sicut in solēni pñia, in qua re errauit Luther mirū in modū, in resolutionibus suis de uirtute indulgentiarū qui id quod sancti patres de solēni pñia dixerūt, hic minus iustus rerum expensor, ad pñia priuatę absolutionē contorsit. Post cōfessionē expiatur delictū per sacrificiū a sacerdote pro pœnitēte factū, deinde per manus impositionē ab Episcopo absoluitur, & ecclesiæ recōciliatur. Et postea per presbyterū pœnitē-

Excusatio auctoritatis.

Cyprianus

In iunctio emendatæ.
In Lutherū

stia sua ad singulos sacerdotes ducitur, quorum pedibus supplex ad-
uoluitur. Quo facto, pax iam ei data dicitur, & recōciliatio facta, qua
re cum alijs fidelibus ad cōmunionē sacratissimæ eucharistiæ admit-
titur. Quæ omni diligenti trutinato, libra, studiose lector, & has no-
stras uigilias boni consule.

De confessione publica, & de confessione quæ peccator te-
netur facere de lege naturæ. CAP. VII.

Diximus triplicē esse pœnitentiā unam solennē, de qua ampli-
ter diximus. Altera & ipsa publica est, licet non solennis. Nā
& ipsa fit in facie ecclesiæ propter aliquod graue publicūq; de-
lictum. Et illa hodie mansit in ecclesia, sicut uidemus quotannis in ec-
clesijs cathedralibus. In hoc autē differt a solenni, quod etiā clerico
coniungi potest, potest sæpe reiterari, non adhibent ille solennitates,
non differtur tanto tempore, sicut solennis, sed subito conficitur. Ali-
qua extant adhuc in eius obseruantia, quæ umbram tenent solennis
pœnitentiæ, ut quod in indulgentijs fieri uidemus, ubi a sacerdote
pœnitentiario ducit ad cōmissariū, qui eum absoluens, cōmittit sin-
gulis sacerdotibus, ante quos inclinatur pœnitens, ut plene ecclesiæ re-
concilietur. De hac pœnitentiā, cum eius obseruantia, adhuc sit in usu
ecclesiæ, & nota hominibus, nolo esse prolixior. Duo solum hic mo-
nuerim lectorem. Primo nunc pro crimine quantumcūq; enormi oc-
culto, publica imponatur pœnitentia, ne secretissimū forū confessio-
nis publicum faciat & manifestarium. Contrariū facientes sunt re-
prehensibiles, & mali dispensatores mitissimi patris familias Christi,
sicut eos reprehēdit Nicolaus Siculus, ca. questū de pœni. & remis.
Alterū est. Si quis fecit peccatū publicū & scandalosum, nō debet pro-
pterea conficiētā suam angere & inquietare, ut existimet se debere fa-
cere publicā pniām. Immo nec tenetur iniunctā sibi pniām detegere,
sed q̄a peccato suo publico proximū offendit, & ei scandalū posuit,
tunc bono exēplo publice offensos doceat peccata bonis operibus
emendanda, ut quātū offendit publica malicia, tantū edificet bonis
suis opibus publicis. Priuata pœnitētia notior est q̄ ut pluribus de-
scribatur. Verum pœnitētia aliquādo usurpatur pro cōtritione, & pœnitentiæ
hæc est pœnitētia interior. Dicitur & ipsa absolutio sacerdotis facta
super peccatis confessis, & hæc pœnitētia sacramentū est ecclīe Chri-
sti. Et ipsa quoq; opera, quibus expiant peccata, hoc est satisfactiones
emendæ &c. dicunt pœnitentia. Et si quis dicit agere pniām, hoc est,
opera facere bona, quibus pœnā peccatis suis debitā, diluat, & pro
his satis faciat. Hæc oēs uoculæ pœnitentiæ significationes sunt frequē-
tes & usitatæ, tam in sacris literis, quam sanctis patribus. Et sicut Confessione

Documentū
notabile.

Secundū se-
cundum.

Pœnitentiæ
usurpationes.

Confessione

triplicem posuimus pñiam, ita & triplicē asseramus cōfessionē oportet, ut sit confessio seu Exomologesis publica & priuata, & quāuis uoce iam publice poenitētes nō confiteant publice, tñ re ipsa & facto cōfitemur erratū publicū, super quē in conspectu totius plebis nō uerent publicam pñiam subire. Sed hic iam bellū cum hæreticis oritur. Cōfessionē illam priuatā respicientibus, nec fuisse in usu antiquæ ecclesiæ, sed a psychotyranis excogitatā. Ita delirāt Luther & Carlstadius & usq; ad insaniā desipit Oecolampadius proprio ædito super ea re libello. Nos ueritatē catholicam tueri conabimur cōtra oēs male de fide, de ecclesia, de religione sentientes. Nam & Hebræi cōtēnunt cōfessionē, & Græci dum maluerūt proprijs, q̄ ecclesiæ legibus uiuere, etiā hoc malū schysmati eorū addiderunt, ut cōfessionem negarent. Eam iuniores clanculariā, auricularē, & similibus modis appellant, at cum constat de re frustra certat de noie. Ab illo ergo ordiamur, quoniā oīno apparet nobis necessariū esse hoc præmittere, uelut dicendorū præparatoriū. Cum enim triplex sit lex, per curricula ætatū mūdi distincta, lex scilicet naturæ, scripta Mosaica, & Euangelica ostēdemus quālibet suā exegisse cōfessionē. Ita quod pro omni tpe peccator offendēs deum Opt. Max. creatorē suum tenebat ad aliquā offensæ suæ cōfessionē. Nā a lege naturę incipiēdo perspicuū est, ipsam deponere cōfessionē mentis, qua agnoscat se cōtra dominū suū egisse. Hoc præstat insita uis animi a deo cuiuslibet homini usum rationis habenti, quoniā gentes inquit sanctus Paulus quę legē nō habent, ea quę legis sunt naturaliter faciūt, & subdit causam. Eiusmodi legē nō habentes, ipsi sibi sunt lex, qui ostendūt opus legis scriptū in cordibus suis testimoniū illis reddente cōscientia ipsorū, & inter se inuicē cogitationū accusantiū, aut etiā defendentium &c. ubi signate tria in mediū affert Paulus, ut expendit acute Athanasius. s. naturā, scriptū, & opus uolens gentes puenisse ad opus natura duce, ad quod ludęi per legem uenerāt. Ad sunt ergo natura cogitationes accusantes, nā irritabilis naturę est cōscientia facile in eā cōmittit, ut perpetuo murmure animū diuexet, nisi prius recōciliet, quare placanda est & mititer tractanda alioquin semper rixosa continuo belligerat. Iure igitur naturæ, quod ab igniculo rationis, cōscientia suggerit, a deo creatore suo excidens tenetur culpā suam agnoscere & ueniā deprecari. Quis enim ignorat, dictamine iuris naturę quēlibet uitā corporis curare, ne pereat? Cur modo non ea faceret pro reparanda animę uita, quæ faceret pro uitanda corporis morte, cū gaudio enim debet facere immortalis futurus, ait Augustinus, quę faceret pro differenda mortē moriturus. Modo deū esse natura oibus insitū est, ait Damasce, conformiter ad doctrinā sancti Pauli, quē cū peccato quis offenderit, nō

Hæretici.

Judæi.
Græci.

Lex triplex.

Confessio legis naturæ.

Romano. s.

Athanasius.

Cōscientia.

Augusti.
Damasce.

aura duce, hanc offensam non aliter expiabit, quã cũ filius patrẽ of-
fenderit. Quid autẽ pater a filio exigit, nisi ut filius peccasse se agno-
sca, ueniam postulet, & rursus paterno amori respondeat, hoc faciat
filius creatus suo creatori. Et ob hoc interpellat sedula sollicitatrix
cõscientia, quẽ pulsat, clamat, & omnia turbat, ut efficiat animũ sub-
ditum deo & obedientẽ. Et ne suspecti uideant alicui catholici, audia-
mus eos, qui nõ nisi legem naturẽ secuti sunt, uti est elegans carmen
Ouidij lib. 1. de ponto, quod subscribere placuit.

Pœnitet o si quid miserorum creditur ulli
Pœnitet, & factò torqueor ipse meo
Cunq; sit exilium, magis est mihi culpa dolori
Estq; pati pœnam, quam meruisse minus
Vt mihi dii faueant, quibus est manifestior ipse
Pœna potest demi, culpa perennis erit
Mors faciet certe, ne sim, cum uenerit exul
Ne non peccarim mors quoq; non faciet

Sic Iuuenalis & ipse ethnicus ductu luminis naturalis experie-
batur, cum Satyra. 13. scriberet.

Exemplo quodcunq; malo committitur ipso
Displicet authori, prima est hæc ultio, quod se
Iudice, nemo nocens absoluitur, improba quamuis.
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Quid sentire putas.
Et iterum.

Cur tamen hos tur-
Euasisse putas, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, etiam surdo uerbere cedit
Occultum quotiens animo tortore flagellum.
Pœna autem uehemens, ac multo sæuior, illis
Quas & seditius grauis mouit & Radamanthus
Nocte dieq; suum gestare in pectore testem

Sic A. Seneca in Hypolito meminit.

Quid pœna præsens conscie mentis pauor
Animusq; culpa plenus, & semet timens
Scelus aliqua tutum, nulla securum tulit
Quod Græcus etiam & ipse quoque Ethnicus
sentiebat, cum diceret,

Ἐπὶ τοῖς ἀποσπινῶν ἢ συνδύσεισθι θεῶσιν

Hominibus omnibus conscientia deus,

Ouidius.

Genesis. 3.

Et ita existio

Cain.

Genesis. 4.

Agnoscere itaq; culpam, & ueniam precari In presentia dicimus confessionem mentis confessionem interiorē. Sic confessio numen aliquod patet inquit Ouidius. Huius duo fortissima habemus indicia, quoniam deus aliquando exegit huiusmodi confessionem, ut liquet de Adam post primum peccatum in paradiso Gene. 3. uocauitq; dominus deus Adam, & dixit ei, ubi es? ubi gloss. interlinearis inquit. uerba increpantis, & ad confessionem cogentis, & non ignorantis. Cum ergo deo omne cor pateat, & omnis uoluntas loquat, postulauit deus mox post primum peccatum huius confessionem, quasi formulam daturus omnibus posterius peccatoris, ut peccatum deo confiterentur & agnoscerent. Quamuis alicui uideri possit deum hic uocalem exegisse confessionem, quam tamen Adam non prestiterit, sed ad excusationes confugit. Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Sed quia Adam non est humiliter confessus, ideo audiuit a domino. Quia audisti uocem uxoris tuæ, & comedisti de ligno ex quo præceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus uitæ tuæ. Spinæ & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ, in sudore uultus tui uerseris pane tuo, donec reuertaris in terram de qua sumptus es, quia puluis es & in puluerem reuerteris. Expende iam quomodo deus hoc primi peccatoris hominis exemplo, doceat se mox peccantem uocare ad confessionem, ut agnoscat se ubi sit, qui tam longe, a deo recesserit, quod si is peccatum suum confessione non diluerit, sed friuolas obtendat excusationes, confessionem maledictionem habet paratam. Quod egit deus in primo peccatore, fecit etiam secundo, in Cain. Qui dum uictimas ægre deo dedisset, mox eum docuit, & in eo quolibet peccatore, quo pacto se gerere debeat. Dixit enim dominus ad eum. Quare iratus es, & cur contulisti faciem tuam. Nonne si bene egeris recipies? Sin autem male stiteris in foribus peccati tui uideris, sed sub te erit appetitus eius, et tu dominaberis illius. At cum Abel fratrem suum occidisset, statim deus inquit, & confessionem sceleris exigit, recusantem graui poena afficit. Ait enim dominus ad Cain, ubi est Abel frater tuus? qui respondit, nescio. Nunquid custos fratris mei sum ego? Dixit ad eum, quod fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos, uagus & profugus eris super terram. Habes inquirentem confessionem deum, quam quia reus non prestiterit, maledictionem suscepit. Iure ergo signato super nos & ipso deo, obligamur confiteri deo peccata nostra, etiam si omnis lex scripta Mosaica & Evangelica sileret. Et de hoc non reperio aliquem dubitasse, ideo hæc de illa confessione dicta sufficiant, nam pauca de ea in sequentibus addemus.

De confessione legalis in lege scripta, & eius utilitate. Ca. VIII.

Cum autem Moyſi tēpore placeret deo præter legem iuris natu-
ræ, populo ſuo legem ſcriptā exhibere. Mox cōfeſſionis onus
auctum eſt, & a cōfeſſione interiori deuentū eſt ad exteram.
Nam primo Pontifex legalis, quando offerebat ſacrificiū pro deli-
cto filiorū Iſrael, quod legem a deo datā non cōſeruabāt, tunc quoq;
fecit cōfeſſionē generalē pro toto populo, ſicut docuit & præcepit
dñs Leuiti. 16. Poſtq; emundauerit ſanctuariū & tabernaculū & alta
re, tunc offerat hircum uiuentē & poſtea utraq; manu ſuper caput
eius confiteat oēs iniquitates filiorū Iſrael, & uniuerſa delicta atq; pec-
cata eorū, quę imprecaſ capiti eius, emittet illū per hoīem paratū in
deſertū. Sic cōfeſſione generali cōfitebat peccata populi Iſrael Ne-
emias in zulis dicens. Quæſo domine deus cœli ſortis magne atq;
terribilis, qui cuſtodis pactū & miſericordiā, cum his qui te diligūt,
& cuſtodiuunt mandata tua, fiant aures tuę auſcultantes, & oculi tui
aperiti, ut audias orationē ſerui tui, quā ego oro coram te hodie die
& nocte pro filijs Iſrael ſeruis tuis, & confiteor pro peccatis filiorū
Iſrael, quibus peccauerūt tibi. Et ego & domus patris mei peccau-
imus, uanitate ſeducti ſumus, & non cuſtodiuimus mandatū tuum,
& cęremonias & iudicia, quę præcepiſti Moyſi famulo tuo. Vides
cōfeſſionē & modū illius, a ſacerdote obſeruatū in lege Moſaica. Et
hanc cōfeſſionē quaſi ſimilē exiſtimo, cōfeſſioni generalī, quę in
eccleſia dei fit a ſacerdotibus pro tota eccleſia in introitu miſſę, uel in
Cōfeſſio ge-
neralis in in-
troitu miſſę.
Primæ, aut Cōpletorio, ſecundū ritum ſanctę eccleſię Romanę. Et
dixi, quaſi, quia omnis homo qui ſpirat, nouit duos hircos in cap. 16.
Leuitici deſcriptos geminam ſignificaffe naturā Chriſti. Vnus enim
Leuitici. 16.
immolatus & mortuus, humanitatē ſignificat in cruce mortuam. Al-
ter autem hircus qui mittebat in deſertū & portabit iniquitates po-
puli, diuinitatē Chriſti ſignificabat. Sic populus confitebat peccata
ſua apud Neemiam. Conuenerunt enim filij Iſrael in ieiunio, & ſac-
Neemi. ca. 9.
cis, & humus ſuper eos. Et ſeparatum eſt ſemē filiorū Iſrael ab omni
filio alienigena, & ſteterunt & confitebātur peccata ſua, & iniquita-
tes patrum ſuorum. Quam cōfeſſionē generalem fuiſſe intelligas,
ut ab initio monuimus. Et quod ſigillatim aliquādo etiam adacti fu-
erint in genere confiteri ſacerdoti peccata ſua, maxime publica & no-
toria, liquet ex capitibus. 4. 5. & 6. Leuitici. Quia ibi deſcribit q̄ ſacri-
Leuitici. 4. 5.
& 6.
ficis expiari debeat peccatū ex ignorantia factū uel a ſacerdote, uel a
principe, uel a multitudine, uel ab uno priuato. Similiter de peccate ex
paſſione aut malicia modo q̄n præſentabat ſacerdoti hoſtiā, petēs hęc
pro ſe in hac uel hac forma offerri; ſatis iā manifeſtabat ſacerdoti pec-
catū ſuū in ſpecie, tali aut tali ſacrificio expiandū, breuitati ſtudeſ nō
rēnarro uarietate ſacrificiorū. Hoc enim ſufficiat propoſito noſtro;

- Ipsos in praesentatione hostiae fuisse confessos crimen, pro quo uolebant hanc offerri, aut saltem ipso sacrificio speciem delicti indicasse, licet primū uideat̄ literæ cōsonātius Numeri. 5. locutus est dominus ad Moysen dicēs. Loquere ad filios Israel, uir siue mulier cū fecerit ex oibus peccatis, quæ solēt homibus accidere, & per negligentia transgressi fuerint mandatū dñi atq; deliquerint, cōfitebunt̄ peccatū suū, utcunq; possumus nuncupare illā cōfessionē legalē ceu ceremonialē, ueluti primā diximus mentalē seu naturalem. Quam utilis aut̄ res esset cōfessio peccatorū, scriptura non obicit, etiā currēte lege Moisaica, sed quā plura spiritus sanctus edidit huius rei testimonia. Ait enim David Psal. 31. Dixi cōfitebor aduersum me iniustitiā meā dōmino, & tu remisisti iniquitatē peccati mei, & psal. 36. Reuela dño uia tuā, & spera in eo. Et p organū suū Iob. 31. dixit. Si abscondi q̄si homo p̄t̄m meū, & cēlauri in sinu meo iniquitatē meā. Et per sapientē in Pro uerbis inquit cap. 18. Iustus prior est accusator sui, & cap. 28. Qui abscondit scelera sua non diriget, qui aut̄ cōfessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiā cōsequet̄. Quomodo expressius potuisset nobis spiritus sanctus confessionē cōmendasse. Vulgata est Ecclīastici. 4. auctoritas. Nō cōfundaris cōfiteri peccata tua, & ne subhūncias te omni homini pro peccato. Et cap. 17. Ne demoreris in errore impiorum, ante mortē cōfiteri a mortuo quasi nihil perit cōfessio. Cōfiteberis uiuēs, uiuus & sanus cōfiteberis, & laudabis deum, & gloriaberis in miserationibus illius. Per Esaiam q̄q; p̄cep̄erat cap. 43. Narra si quid habes ut iustificeris, septuag. legunt, dic tu iniquitates tuas ut iustificeris, ad tantū igit̄ bonū, sicut est cōfessio, deus semp̄ per scripturas humanū genus est cohortatus quo cōmoda exinde proueniētia suscipere posset. At ubi uenit plenitudo tēporis, quādo misit deus filiū suū factū ex muliere, factū sub lege, ut eos qui sub lege erāt, redimeret, ut gratiā Euangelij mundo largiret, factum est ut cōfessio adhuc explicatior esset, & propria quisq; delicta etiā occulta, in aurē congereret sacerdotis, qui uelut arbiter inter deum & hoīem cōstitutus, p̄ absolutionis beneficiū, illi p̄nitentiæ sacramentū administraret, & de hac cōfessione p̄ambula ad sacramentū, plenius hic tractabimus, ut suborientes hæreres dimoueamus.
- Numeri. 5.**
- Psalmo. 31.**
- Psalmo. 39.**
- Iob. 36.**
- Prouerbi. 18.**
- Prouerb. 28.**
- Ecclīa. 4.**
- Ecclīast. 14.**
- Esai. 43.**
- Ad Gala. 4.**

Deum solitum ab imperfectiori ad perfectius progredi ostenditur in sacrificijs, baptismatibus, prophetijs, sacerdotio, & postremo in confessione CAP. IX.

Quod si acutius perspexeris, habes in triplici lege, triplicē confessionē, & quomodo diuina sapiētia ordinatissime mundū ad ministrans, semper progreditur a minori ad maius, ab im-

perfecto ad perfectū. Sic enī dei perfectā sunt opera, scilicet in ordine, quod & in alijs passim experimur. Vide sacrificia in lege naturę tenuiter orta, ubi uir iustus altare erexerat hic nomē dñi inuocabat. At in lege scripta modus sacrificijs impositus & quid, ubi, pro quo, & a quo offerendū fuit, diffiniebatur, unde oues, agni, uituli, hirci & columbæ templū opplebāt. Adueniēte autē lege gratiæ, iam sanguis Christi offertur & corpus dominicū, tantū præstat sacrificiū missæ in ecclesia, sacrificijs uitulorū, hircorū & oim Synagogæ, sicut pulchre uoluit B. Paulus ad Heb. 9. Christus assistens pōtifex futurorū bonorū, per amplius & pfectius tabernaculū nō manufactū, id est non huius creationis, neq; per sanguinē hircorū aut uitulorū, sed p propriū sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuēta. Si enī sanguis hircorū aut taurorū, & cinis uitulę aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationē carnis, quāto magis sanguis CHRISTI, qui per spiritū sanctū, semetipsum obtulit immaculatū deo, emundauit conscientia nostrā ab operibus mortuis ad seruiendū deo uiuētī. Ecce quantū profecerūt sacrificia a frugibus Cain, & ouibus Abel, usque ad filiū dei, quia proprio filio suo nō pepercit deus, sed pro nobis oībus tradidit illum. Sic de baptismo, habebāt in lege certa baptismata & lotiones immūdicarū, sicut patet Leuiti. 13. & 15. & testatur Apostolus ad Heb. 9. Munera & hostię offerunt, quę nō possunt iuxta cōscientiā perfectā facere seruiētē solūmodo in cibis & potibus, & in uarijs baptismatibus. Superuenit baptismus Ioannis explicatior. Tandē Christi baptismus in regenerationē uitæ per spiritū datus est ecclesiæ, ianua ecclie, & oim sacramētorū. Sic & de prophetia saluatoris futuri factū est. Adam & Noe crediderūt mediatorē futurum, sed obscurius intellexerūt. Abrahæ quid certius dictū est, In semine tuo benedicent oēs gentes, & Iacob præuidit ex semine Iuda hoc futurū, sed adhuc clarior repromissio facta est regi Dauid. Iurauit dominus Dauid ueritatē, & nō frustrabit eum, de fructu uentris tui ponam super sedē tuam psal. 131. Et Esaias maiori lumine infuso, uidit saluatōrē ex uirgine uenientē. Ecce, inquit, uirgo cōcipiet & pariet filium, & uocabit nomē eius Emanuel. Esa. 7. de quo tam certus ac si iam factum esset cap. 9. subixit Paruulus natus est nobis & filius datus est nobis, & factus est principatus sup humerū eius, & uocabit nomen eius admirabilis cōsiliarius, deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis, sed quāto certior erat Ioānis præcursoris p̄dictio, Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi, ut semper intelligamus mysteria fuisse adaucta per incrementa tēporū. Idem de progressu & auctione sacramentorū liquet & de sacerdotiū. Primo enim quisq; ut erat deum timens, sacrificatorū seu altare cōstruxit, in quo holocausta & hosti

Sacrificia uete. leg. & no.

Ad Heb. 9.

Ad Rom. 8.

Baptismi uet. & nouę legis Leuiti. 15.

Prophetia ueteris & nouę legis. Gene. 22. Gene. 48.

Psal. 131.

Esaia. 7. Esaia. 9.

Ioannis. 1.

Sacerdotiū. Gene. 4.

D

as obtulit, unus Melchisedech rex salem, sacerdos altissimi a scriptura nūcupat Gene. 14. In lege uero scripta, legale sacerdotiū & Leuitarum genus est cōstitutū, q̄s uoluit fungi sacerdotio de tribu leui Exodi. 28. Vbi etiā deus modū p̄stituit et formā cōsecrādi ac ordinādi sacerdotes Exo. 29. & executio huius Leui. 8. & 9. describit. At q̄nto excellentiū est sacerdotiū euangelicū, & Ch̄ri in lege gratiē, sicut p̄cellentiā sacerdotij Ch̄risti ultra sacerdotiū Leuiticū Ap̄l's Paulus ad Ad Heb. 7. Heb. 7. describit, & quia trāslatū sit sacerdotiū de tribu Leui in tribū Iuda, ideo necesse fuit etiā legis trāslationē fieri, propterea ca. 8. docet q̄modo meliū ministeriū sortitus sit Ch̄ristus, quāro et melioris testamēti mediator sit, q̄d & in melioribus repromissionibus sancitū sit, q̄d etiā p̄ sequētia duo capita p̄sequit. Sic ergo peculiare est deo, a minori ad maius in opibus mirabilibus p̄gredi, q̄d & in cōfessione obseruauit, ubi primū cōfessio exigebat interior. Deinde ad exteriorē uentū est, sed generalē uel publicorū, tandē ad occulorū etiā p̄pationē in aurē sacerdotis, p̄gressa est cōfessio. Quā cōueniēs aut fuerit p̄fectiorē instituere cōfessionē imp̄fectiori lege, ex eo cōiicitur. Quoniā in nulla alia lege fuit illustrior ueritatis manifestatio, quā in lege euāgelica, qm̄ ut loā. inqt, lex p̄ Moysen data est, Gratia & ueritas p̄ Iesum Ch̄m. Sed p̄ cōfessionē in ecclia factā, manifestat ueritas & detestat peccatū, q̄d fit in tenebris, nam qui male agit, odit lucē, ait Ch̄ristus apud Ioan. Et opa tenebrarū, quē arguunt, manifestant a lumine, ad Ephe. 5. nō igit̄ immerito, sub regno ueritatis fit manifestatio peccatorū, ut cū peccator faciat ueritatē, peccata sua facēdo tunc suscipiat gratiā datā a Ch̄risto, & hoc q̄d a Ch̄ro nō sine augusta ratione est factū, ut instrueret cōfessor ad recōciliationē habēdā, mediā te humano arbitrio. Nā ante aduentū mediatoris dei & hoim, plena recōciliatio fieri nō potuit. Sed cū illi data esset potestas ī cōelo & in terra, & destruxisset portas inferorū, & euacuasset regnū principis tenebrarum, Cōmode potuit hanc potestatē alijs cōmittere, qui huiusmodi potestatē absoluendi & ligandi peccata exercerent. Et ad hoc sacrum p̄nitentię sacramentum est institutum.

Confessio probatur esse de iure diuino Ioan. 20. & cauilli reñciuntur. CAPVT IX.

Luther.

ATremis hic Luther, furit Oecolampadius, insanit cætera turba, Carlstadius, Melanchthon, Ioan. Aegranus, & similes farina homines. Non auctiorē factam cōfessionē in Euangelio, Nouam esse clanculariā cōfessionē seu auricularē, & per mortifices excogitatā, & psychotyranos inuentā. Hanc ignorauerit primitiua ecclia Martyrū, latuerit florentē eccliam cōfessorū. Nihil de ea,

ecclesiæ proceres, ecclesiæ lumina dixerint Cyprianus, Origenes, Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, Ambrosius, Cyrillus, & alij summi Theologi antistites, qui eam minime attigerint, in qua iam Theologi & seminuerbij ferme solū uersent. Horū impudentiā, temeritatē, & errorē iam castigabimus, q̄ homines parū prouidi, oēm confessionē apud ueteres, ad publicam duntaxat uolunt referre pœnitentiā, & q̄d arbitrariē temere, nullum fuisse præceptū de cōfessione auriculari faciendā, nisi constitutionē concilij sub Innocen. 3. quæ incipit. Omnis utriusq̄ &c. Partē ergo catholicorū sequētes aduersus desertores & schismaticos ueritatē fidei tuebimur. Inītio ostēdāmus ex sacris literis inuitabiliter duci, sacramentū pœnitentiæ, q̄d præuiam habet auricularē confessionē, esse a Christo institutū, & peccatori, ut eius fiat particeps, præceptū. Et adduco uerba Christi Ioā. 20. Hæc cum dixisset (Iesus) insusflauit & dixit eis. Accipite spiritum sanctū, quorū remiseritis peccata remittunt̄ eis, & quorū retinueritis retenta sunt. Hic oīm iudicio data est apostolis & sacerdotibus eorū successoribus. potestas remittēdi peccata, q̄d certe eis primariæ non conuenit, cum hoc solius dei sit, sed quia ministeriū dei exercēt in soluendīs peccatis arbitrando, remittendo &c. Ita quod hoc sacramentum est quodāmodo iudiciale, in quo causa rei peccatoris examinātur. Sed quomodo posset arbitrari, quomodo posset sententiā absolutiōnis proferre, nō cognita causa, Iudex enim non potest pcedere sine cognitiōne causę. Si ergo sacerdos debet absoluere, debet cognoscere, sed non poterit cognoscere, maxime de occultis, nisi per propriā eius confessionē. Vides etiā quid sit cōfessariū ad uerba Christi, confessionē peccatoris esse necessariā, ut sacerdos utatur potestate sibi a Christo tradita. Ita q̄d ex collatione potestatis hic traditę sacerdotibus, peccator tenet se accusare coram eis, uelut iudicibus & arbitris.

Serpens qui est callidior Eua, similiter Luther cunctis animantibus terræ, nititur se euoluere, ex tam patenti ratione. Cum enim negare nequeat, hic sacramentū pœnitentię esse institutū, textus enim est clarior, q̄ quod ab hæretico cauillari possit. Hoc tamē querit diuerticulum, ut dicat bonā esse confessionē, & utilem sacerdotis absolutiōnem ex potestate hic ei tradita, sed nō esse præceptā cōfessionem, nec sit præceptū recipiendi huiusmodi pœnitentiā & absolutiōnem, quoniam etiā sacramentū extremæ unctiōnis sit institutū a CHRISTO, non tamē necessarium, ita homines sacrilegi, pœnitentię sacramentum, non necessarium facere uolunt. At illorum maliciā sic rotundatur. Nulla potestas iudiciaria committitur, nisi alicui imponatur necessitas submittendi se huic potestati, nam iudiciū etiam redditur in inuitū. Quomodo enim posset aliquis esse iudex illius, in

Ioan. 20. pro
confessione.

Improbatur
solutio.

cuius uoluntate est ab illo iudicari uel non iudicari, loquimur de reo, non de actore. Alioquin potestas plus esset apud illū potentē subire iudiciū, uel recusantē, quā apud iudicem, & hoc dicere, nullā profus habet rationē, cū iudicare nō respiciat uoluntatē rei, sed determinationē legis, æqui, & iusti. Et omnino sic dicere (ut faciūt diuersarij) esset irridere sacramentū pñiæ & potestatē sacerdotibus traditā. Si enī alicui reo diceret. Vis istū esse iudicē in hac causā, & is respōderet uolo, sed ferat iudiciū ad uoluntatē meam. At hoc nō potius esset irridere potestatē iudicis, q̄ amplecti. At potestas iudiciaria est cōmissa sacerdotibus, Itaq; erit aliquis subiectus huic iurisdictioni, ne illudatur & irrideat hęc cœlestis potestas, Et talis subiectus est ipse reus peccator. Et hanc rationē sic fundatā in Euangelio, tangit B. Augustinus & renarrat Gratianus de pñiā dif. capite, Agite. Agite inquit pñiam qualis agit in ecclia dei, ut p uobis ore ecclia, nemo dicat sibi occulte ago, apud deū ago, nouit deus qui mihi ignoscit, quę in corde ago. Ergo sine causa dictū est quę solueris in terra, erūt soluta & in cœlo. Ergo sine causa, clauēs datę sunt ecclisæ dei, frustramus Euangelium dei, frustramus uerbū Christi. Si promittimus uobis qđ ille negat, nonne uos decipimus. Vide hęceticos uelle frustrari Euangelium & uerbū CHRISTI. quando remissionē peccatorū sine arbitrio sacerdotis, & confessione oris; extra necessitatis articulū hoībus promittūt. Consentit huic rationi B. Gregorius, Super mi iudicij principatū sacerdotibus cōmissum; ut uice dei quibusdā peccata relaxet, alijs uero retineant. Porro ex Euangelio iam nouit, potestatē absoluenti sacerdotibus cōcessam a deo, & sacramentū pñiæ uelut efficacem remediū cōtra peccata institutū. Cum autē per peccatū, gratiam amiserit, quare non teneret ad eam recuperandā, iudicij sacerdotalis sęueritatē subire, cum teneat se diligere, & gratiā dei habere. Et hęc est causa, cur deus solū ostendit iudices a se constitutos, uelut medicos, & tñ non præceperit infirmis ut medicos adeant. Eo ipso enī quādo est aliq; infirmus, nō oportet huic præcipere, ut medicū adeat, sed satis erit ostendere medicū efficaciter sanantē, quā rationē tangit bñs Bernardus exactius, ad quē diligentē lectore remittimus. Et ratio ne tali confirmo. Ante omne ius humanū sup confessione emanatū, cōfessio fuit introducta. Itaq; nō poterit dici introducta iure humano, per pontifices & psychityrannos. Nam quocunq; iure humano super confessione emanato, ex dicendis inferius patebit, confessionē fuisse antiquiorē. Si enī assumis eam descendere ex cōstitutione concilij lateranenī, oīs utriusq; sexus, de pœni. & remis. sicut stulte credit Oecolampadius, falleris mirū in modū. Cum & Petrus longobardus, uulgo Magister sententiarū dictus, cum Gratiano authore de:

Augustinus
Gratianus.

Gregorius.

Alia ratio p
confessione.

Bernhardus
Hugo.

Alia ratio.

Oecolāpad.
Longobar.
Gratianus.

creti antiquiores illo concilio, determinauerit confessionē oris neces-
 sario faciendam sacerdoti. Nam conciliū illud sub Innocētio. 3. fuit
 currenēte anno domini. 1210. cū iam uterq; ante. 50. ferme annos obij-
 set. Taceo de reliquis doctoribus ecclesię. qui D. & Decc. annos illud
 conciliū præcessere, quos inferius euocabimus. Neq; poterit hæreti-
 cus quantūcūq; proteruus citare constitutionē humanā in qua pri-
 mo cōfessio fuerit orta. Quare necessario refert ad institutionē Chri-
 sti per Apostolos suos ecclesię traditā, non enī te poterit confugiū
 istud defendere, quod paulatim hoīes essent ad confitendū inducti
 nō enim est uerisimile, aliquid tam difficile (sicut est confessio clancu-
 laria) nominibus fuisse de nouo inūctū, qd non fuisset relatū in scri-
 pturam, & cū maxima deliberatione. Et indubie inuēti fuissent qui se
 opposuissent, sicut ecclesia experta est in cœlibatu clericorū, in appro-
 batione fratrum mendicantiū, sicut Panutius restitit in cōcilio Nicēno
 ubi aliqui uolebant precipere, ne clerici, Episcopi &c. cū uxoribus dor-
 mirent, quas ante ordinationē acceperant. Non loquebant tunc de
 ordinatis, an possint ducere uxores, sicut modo Carlstadius & ipse
 hēresiarcha cū quindecim annis & ultra in sacerdotio fuisset, propria
 auctoritate uxore duxit, nuptias publice celebrando. Sic ergo cum
 nullum ius humanū poterit dari, a quo inceperit confessio relinquen-
 dum est ipsam incepisse iure diuino, Christo hoc ius ecclesię & Apo-
 stolos docente.

Optima sur-
 sio pro con-
 fessione.

Carlstadius
 uxoratus sa-
 cerdos.

Suadetur confessio ex figura sacerdotij legalis, & potestas
 clauium extollitur, ac in fine ex S. Iacobo con-
 fessio probatur. C A P. X.

Roborantur propterea, quia cū patribus oīa in figura contin-
 gebant, sequit̄ sacerdotiū legale figurā fuisse sacerdotij gratiæ,
 ut pluribus locis Pauli ad Heb. colligit̄, & 1. Cor. 7. at sacerdos
 ueteris legis habebat iudicare inter lepram et nō leprā corporeā sicut
 patet Leui. 13. Homo in cuius cute ortus fuerit diuersus color &c. ad
 duceat̄ ad Aaron sacerdotē uel ad unū quēlibet filiorū eius, q cū uide-
 rit leprā &c. ca. seqn. locutusq; est dñs ad Moysen dicēs. Hic est ritus
 leprosi, qñ mundā dus est, adduceat̄ ad sacerdotē. Et cōfirmavit hoc i
 Deuteron. ca. 17. Et cōfirmavit Christus quoq; Matth. 8. dicēdo le-
 proso, uide nemini dixeris, sed uade ostende te sacerdotibus, & offer
 munus tuū, qd præcepit Moyses in testimoniū illis. Et Lucę. 17. decē
 leprosis sanandis præcepit. Ite ostēdite uos sacerdotibus. Si ergo hæc
 erat potestas sacerdotij legalis, & erat figura potestatis, quā habituri
 erant sacerdotes Euangelici. Quę ergo erit huius figurę ueritas nisi
 sicut est spiritale sacerdotiū euangelium, ita & leprā iudicet spiritale.

1. Corin. 7.

Leui. 13.

Deutero. 17.

Matth. 8.

Lucę. 17.

D 3

peccatū, leprofus ergo & immūdus q̄sq̄, adducat ad sacerdotē, q̄ iu-
dicet inter leprā & nō leprā, hoc est inter peccatū & nō peccatū, inter
obstinatū & pœnitētē. Et signatē aduerras mi lector formulā inducti-
onis. Nō enī sic colligo, q̄si Chr̄us istis uerbis p̄ceperit cōfessionē. Itē
& ostēdite uos sacerdotibus, qm̄ sic serpēs Leuiathan statim se excute-
ret hoc esse legale, & uerū esset, at energia inductiōis nostrē in eo figit
pedē, q̄d sacerdos legalis habuit iudiciū leprę corporeę, q̄re & sacer-
dos Euāgelicus, q̄ est in sp̄ritu (nā uetus lex est l̄ra, noua est sp̄ritus)
habet iudiciū leprę sp̄ritualis. Nōne stultus & uelanus tibi uidebit̄
qui ianuā clausam sine clauibus ingredi uoluerit, & quō p̄tōr regnū
cœleste p̄ peccata sua, clausum et seratū uult introire sine clauibus, q̄d
facere p̄sumit, q̄s quis sine sacerdotū iudicio, q̄ clauēs p̄ eccl̄ia dei ac-
ceperūt. Nullus ergo frustret̄ clauēs eccl̄ie, nullus aliūde intrare p̄-
sumat nisi p̄ ianuā. Clauigero intēdat, ab eo ingressum petat et aditū,
nā bñuolus erit & clemēs, q̄a hoc mādātū habet a dño, ut petēti sep̄i-
us dimittat, nā accedēs Petrus ad lesum (q̄si iā p̄tōficij sui futuri p̄ci-
us, formulā iudicij ei dare uoluit) dixit, Dñe, q̄ties in me peccabit f̄r-
meus & dimittā ei, usq̄ septies (ecce cū interrogatione p̄feri sniam)
at iam audi clemētis saluatoris respōsum Dicit illi Iesus, nō dico tibi
usq̄ septies, sed usq̄ septuagesies septies. Nullus absoluit seip̄m, nul-
lus sibi reserat ianuā, sed clauiger. Et hoc alta mente reuoluat catho-
licus, maximā rem oportere esse, potestatē clauīa Christo tā sepe p̄-
missam, & dein exhibitā. Nā primo Matth. 16. p̄mittit̄ Petro. Iesus
dixit Petro, Ego dico tibi, q̄a tu es Petrus, & sup̄ hanc petrā ædifica-
bo eccl̄iam meā, & portę inferi nō p̄ualebūt aduersus eam, & tibi
dabo clauēs regni cœlorū, & q̄d cūq̄ ligaueris sup̄ terrā, erit ligatū
& in cœlis, & q̄d cūq̄ solueris super terrā, erit solutū & in cœlis. Altius
repete, qua attestatione uerborū ei clauēs p̄misit, q̄a ego tibi dico.
Ego, quē confessus es filiū dei uiuū, q̄ sum uia, ueritas, & uita. Ego qui
mētiri nescio dico tibi. Ego dico, cuius dicere est facere, cuius uerbo
cœli firmati sunt, nō dubita & hoc me facturū, & potestatē tuā firma-
turū, cœlū eccl̄ie. Nō timeas hæreticos, nihil terreat a schismaticis
non cōcidas a tyrānis, portę inferi nō p̄ualebūt aduersus eccl̄iam
meā. Et pro tuitiōne, p̄ nobilitate, & dominio illius, dabo tibi clauēs
regni cœlorū, forte ignoras quantū donū tibi pollicear, & q̄ magnū
& p̄restabile. Ego q̄ talia tibi conferā, dignitatē carū tibi exponā, nō
sunt clauēs solū sciētię, de quibus dixi ludæis, uē uobis legis peritis
q̄ tulistis clauē sciētię ipsi nō introistis Luc. 11. sed huiusmodi sunt cla-
ues quibus poteris ligare & soluere in terris, quę erūt ligata & solu-
ta in cœlis, ligabis tu & successores tui, & solues in terra iudicādo. Et
ego in cœlo iudiciū uestrū approbabo. Nō poterit nō magna esse cla-

Suasio p̄ con-
fessione.

Matth. 18.

Potestas cla-
uū.
Matth. 16.

Ponderatio
uerborum.

Luc. 11.

uim pot
miratio
Amē
lo, que
est uita
hac pot
se, & ex
anima.
nis pec
simplici
tiam sp̄
cier in
tūm ac
tūm do
q̄ sp̄ritu
torū est
fam & c
notāte
secram
harē p̄
cellitae
saluam
cōfess
dētes
cōtes
ip̄lis
ne, q̄ q̄
bene d
Christi
solis fa
STV
cille f
Suade
ganit
uicti
p̄m
orēt sup
firmū d
tūm
fionē,
a Chri

uium potestas, que tanto pondere uerborū pmittit. Et qđ augeat ad
mirationē potestātē clauū, secūdo pmittit oibus discipulis Matth. 18. **Matthēi, 18.**
Amē dico uobis quecūq; alligaueritis sup terrā, erūt ligata & in cœ-
lo, quecūq; solueritis sup terrā, erūt soluta & in cœlo. Non parua res
est ista potestas clauium toties pmilla. Et qđ tertio loānes meminit
hāc potestātē Apłs fuisse datā ipso die dñicæ resurrectionis glorio-
sę, & expende qua maifestate has clauēs eis dedit. Quia narrat sacra **Ioan, 20.**
anima. Insufflauit & dixit eis. Accipite spiritū sanctū, quorū remise-
ritis peccata, remittunt eis, & quorū retinueritis retēta sunt. Non enī
simplici uerbo eis hanc dedit potestātē, sed ut eius mōstraret excellē-
tiam, spiritū oris sui, eam dedit, nam insufflauit in eos. Et non simpli-
citer insufflauit, quia spiritus ubi uult spirat, ideo dedit eis spiritū san-
ctum, ac si diceret, daturus uobis tā amplā potestātē, prius spiritū san-
ctum do uobis, ut sciatis neminē digne hac uti posse potestate, quam
qđ spiritū sanctū habeat. Quis ergo catholicorū arbitrat, tā frustra-
toriā esse & elusibilē potestātē clauū, tāta solēnitate a Christo pmis-
sam & collatā, ut peccator nō cogat se ei subijcere, sed p cōfessionem
mētālē possit recōciliari deo, et expiare pctm. Iā enī ex mille uix unū s
secramētū pñē a sacerdote recipiet, si absq; delicto cōfessionē auricu-
larē pterire poterit. **Iacobi, 5.**
Postreō S. Iacobus latis indicat cōfessionis ne-
cessitatē ca. 5. Cōfitemini alterutrū peccata uestra, et orate p inuicē ut
saluemini, ubi priō decernit cōfite dū, dein docet quō cōfessus & cui
cōfessio sit debeat se gerere, qđ debet p inuicē orare. Sicut adhuc pru-
dētes cōfessionis auditores solēt dicere. Oremus p inuicē, & deuoti
cōfessores solēt in oñibus priuatis facere memoriā oīm eorū, qui
ipsis cōfessi sunt. Nec euades dicēdo Apłm loq de fraterna cōf. s. o-
ne, q quis pximo etiā laico, fateat errata sua, qđ loquit de cōfessione &
bene dicunt alterutrū confiteri, quando Christianus laicus confiteat
Christiano sacerdoti, quia determinatio personæ alibi colligitur, qđ
solis sacerdotibus hęc potestas sit collata. Ob quam rem CHRIS-
TVS cum prius Apostolis in cœna (ut est cōmunis sententia) fe-
cisset sacerdotes, tunc in die resurrectionis dedit Apostolis clauēs.
Suadet uerbū Iacobi esse pceptiū quia ea que eodē cōtextu pmul-
gant similiter obligāt. At S. Iacobus pceptiue promulgat extremā
unctionē, & eidē mox adiungit cōfessionē, qre & illā uidet pceptiue,
pemisit enim, infirmat quis inter uos, inducat presbyteros ecclē, &
orēt sup eum, ungetes eū oleo in noīe dñi. Et oratio fidei saluabit in-
firmū & alleuiabit eum dñs, & si in peccatis sit, remittent ei, mox sub-
iungit. Cōfitemini alterutrū &c. Nō dico S. Iacobū instituisse cōfes- **Iacobi, 5.**
sionē. Aut quod sacramētū pñæ instituerit, quia oīa sunt instituta
a Christo, a qđ habet efficacīā, sed uolo sanctū Iacobū fuisse pconē

**Euasio Lu-
theri.**

& promulgatorē amborū sacramentorū in isto capite. Qui uoluerit
illam rationē uidere extensiorē, legat librum eruditissimū serenissimi
Henricus rex Angliæ regis Henrici. 8. fidei catholicæ defensoris (cum enim titulū a
Angliæ. sede Apo. promeruit catholicā ueritatē tam doctē & strenue contra
perfidia Lutherā defendendo) in Apologia sacramentorū ecclīæ
contra Lutherū. Vbi graphice quoq; Christianissimus princeps. S.
Lutheri in sa Jacobi epistolā uindicat iniuriā, quādo hæc dentata bestia nō timuit
nia. scribere, hanc eplam non esse dignā Apostolico spiritu. At quid non
audet apostaticus spiritus.

Quia Luther sibi contradicit sæpius & secum pugnat de
confessione, ideo eius doctrina conuincitur er-
ronea. CAPVT XI.

Efficax dictorū ratio ex eo sumit quod in ecclesia semp fuit pec-
carorū cōfessio, quāuis Lutherani contritiū mentiant, qd iam
plurimis probabimus. Modo prius hoc ostendamus, nullū ca-
tholicum in hac parte sicut & in alijs debere moueri doctrina Luche-
rana, quod homo sit tam futilis, tam incōstans & leuis, qui non mo-
do ueritati catholicæ, sed etiā sibi ipsi repugnet, quoniā falsum, & ue-
ro & falso repugnat, & omne regnum in se diuisum desolabit. Nam
cōfessione necessārio sacerdoti faciendā asseruit Luther cōclus. 7. de
indulgētijs. Nulli prorsus remittit deus culpā, quin simul eum subij-
ciat in oibus humiliatū sacerdoti suo uicario, hanc declarando plura
inducit, licet habeat eam tā cōpertā, ut nō egeat disputatione aut pro-
batione, tñ ostendit id qd etiā cōclusi. 6. dixerat, deū nō remittere
culpam, nisi prior sit remissio sacerdotis, saltem in uoto sicut clare so-
nat textus. Quodcūq; ligaueris &c. Ecce hic fatef remissionē sacer-
dotis necessāriū probari ex claro textu Euāgelij. Et p̄cedēti cōclu-
sione allegat illud Christi. Qui uos spernit, me spernit. Et inferius. Iau-
dat hanc dulcissimā potestātē, de qua summas gratias eximo cordis
agere debemus deo, qui talē dedit potestātē hoibus, quæ est unica cō-
solatio peccatorū & infelicū cōscientiarū. Et late ibi extendit pote-
statē clauium, quomodo possit in culpā, etiā plus q̄ catholici doceāt.
Et cōclusionē, 20. allegans illud. Quodcūq; solueris sup terrā, solu-
tum erit & in cœlis subdit. Quia p̄ hoc deus uult hoies subijci sacer-
doti, qd non fieret, nisi deū approbare facta sacerdotis sciremus.

Dicis forsan. Hæc scripsit Luther quādo sub obediētia Romana
extitit, modo aut libertatē asserēs, secus sentit. Ostendamus Luche-
rum illud idē sensisse, quādo stetit sub obediētia diaboli, & diuisit in
confutilem tunicā dñi, quādo iam impio ore aliā statuit ecclēsiā Pa-
pæ & Christi. Immo quādo iam appellabat Papam Antichristū, in li

bro de Captiuitate Babylonica, ubi inter alias infanias, multa latrat
cōtra hoc sacrū pñæ sacramētū, tamē fatei cōfessionē occultā, quæ
modo celebrai, esse necessariā, nec uellet eā nō esse, sed gaudet eā esse
in ecclia Christi, tamē pulchre sibi cōtradicēs negat eam pbari posse
ex scriptura, cū tamē prius dixerit clarū esse textum. Quodcunq; liga
ueris &c. Sic pulchre immemor eorū q̄ prius scripserat. Nouissime
in una declaratione uulgari de cōmunionē sub utraq; specie, primo
non uult alicui p̄cipi cōfessionē, quia ad omnē qd sit Catholicū &
Christianū, non debeat dari p̄ceptū, diffinit, non libēter cōfitemē,
longe debere recedere a cōfessione ita uocali, sed calcatis legibus pa
pæ Cæsaris, principū & diaboli sit contentus in cōfessione mentali.
Neq; necessariā uult esse cōfessionē uocalem ante sumptionē sacramē
ti eucharistiæ, licet eā cōsulat. Vides iam quantū malicia fecerit, exci
dere Lutherū a ueritate, qui primo dixit deū nō remittere, nisi prior
sit remissio sacerdotis uult sufficere cōfessionē mentalem deo, sine re
missione sacerdotis, qui prius dixit cōfessionē probari ex claro textu
Euāgelij q̄ sit necessariā, iam negat eam probari ex scriptura. Qui pri
us dixit papam audiendū & p̄latos ex iussu dominico. Qui uos au
dit, me audit, iam mandat leges Cæsaris calcari pedibus cū legibus
Papæ & diaboli. Qui prius dixit, deum uelle subijci sacerdoti, iam il
lud negat deum uelle, quæ cum maxime inuicē pugnent, & toto cœlo
dissideant, unusquisq; uir bonus & integer, facile deprehēdet falsam,
mendacē, erroneā ac deceptorīā esse Lutheri doctrinā, quæ seipsam
interimat ac corrūpat, ueritatē lacerat, sanctā fidē ledat. Ob hanc cau
sam iuste alma Parrhisiē. Theologica facultas damnauit infra scri
ptas Lutheri propositiones, quas cū eorū censura subijciemus.

Luther sibi
contradit.

Cōtradictio
nem Lutheri

Parrhisiē.

Confessio illa quæ nunc agitur occulte in aurem, nullo potest iure
diuino probari, nec ita fiebat primitus.

Huius propositionis prima pars est falsa & ex ignorantia iuris di
uini asserta, secunda est temerarie posita.

Spiritualis defectus est soli deo aperiendus si oportet confiteri oc
cultæ cordis, tantum ea quæ sunt pleni consensus in opus, homines
debent confiteri.

Peccata contra duo ultima p̄cepta decalogi cōmissa, sunt pror
sus a confessione secludenda.

Quælibet harum trium propositionum est in fide erronea, & im
pie confessionem dimidians.

Vide Parrhisiē, iuris diuini & humani sciētissimi, q̄ p Lutherū &
me in arbitros disputatiōis Lipsicę electi fuerūt, hāc doctā de Luthe
ranis erroribus de cōfessione dederūt sententiā. Et cū testis uacillans
fidē dictis suis adimat, per repugnātia dicta Lutheri nulla credulitas
doctrinæ suæ amplius est adhibenda.

E

DE VSV CON
FESSIONIS SECRETAE.
LIBER SECVDV S.

CONFESIONEM CLANCV-

lariam fuisse in ecclesia Apostolorum & Marty-
rum probatur ex Luca, Clemente, & Ter-
tulliano. CAPVT I.

Ege diuina cautum esse ostēdimus de confes-
sione, ueritatē aut catholicam asserētes, in præ-
sentia ostendamus confessionē illam occultā,
sem p fuisse in usu, & hinc ordiamur, quemad-
modum baptismus saluatoris præuiū habuit
baptisma Ioannis, qd nō erat sacramentū, nec
remittebat peccata, sed erat quēdā protestatio
credendī in Christum uenturū, & opera pœni-
tentiæ faciendī. Sic & cōfessio ad sacramentū

pœnitentiæ pertinens, suum habuit apud Ioannē præambulū, nam &
baptisati ab eo, confitebant peccata sua, licet nec baptismus, nec con-
fessio fuerint sacramēta. Nam ita testat Mattheus. Tunc exibat ad eū
Hierosolyma & oīs Iudæa, & oīs regio circa Iordanē & baptizabant
ab eo in Iordone, confitentes peccata sua. Idem testat Marcus cap. 1.
eisdem quasi uerbis. Et qd futuræ in ecclesia cōfessionis præambulum
fuerit Beda ibidē testat. Exemplū cōfiteđi peccata, & meliorē uitam
promittēdi datū eis qui baptismā accipere desyderant, sicut etiā præ-
dicāte Paulo in Epheso multi credentiū ueniebāt, cōfiteđes & annun-
ciantes actus suos q̄tenus abdicata uita ueteri, renouari mererent in
Christo. Clarius hoc prosequit Chryso. Homelia. 10. sup Mattheo.
Tēpus quidē confessionis incūbit his quoq; qui baptismā cōsecuti
sunt, alijs quidē ut post patētia criminū uulnera pœnitētia interueni-
ente curent, & ad sacra mysteria redire mereantur, alijs uero ut eam
quā post lauacrū cœleste conceperant maculā diluētes, ad dominicā
mensam, mūda iam consciētia, securaq; conueniant. Absistamus igit
ab hac fluida, dissolutaq; uita, nequeūt enim oīno, nequeūt aliquādo
in unum & cōfessionis lachrymę & corporis cōuenire delicię, & hæc
uos doceat B. Ioannes. Et eam confessionē fuisse in usu tēpore Apo-
stolorum probat id qd supra Beda de Paulo dixit, & Lucas enarrat.

Matth. 3.
Marci. 1.

Beda
Actuum. 19.

Chryso.

ja.

Actu. 19. multiq̄ credentiu ueniebāt confitētes & anūciātes actus suos. At q̄a adhuc pertinaciter resistis, quia uel de cōfessione q̄ deo fit, uel de cōfessione publica illa ueniāt intelligēda. Ostēdamus alienā fore a uero & a diabolicis hoibus cōfictā esse hanc prodigiosā cōfessionis torsionē, sed in primitiua ecclesia, tēpore martyru, postea confessorū, hanc fuisse clanculariā cōfessionē, quā auricularē nomināt.

Et primo prodeat Clemēs, S. Petri discipulus, & Martyrū ductor ac doctor cōfessionē auricularē in ipsis inicit̄s fuisse, his uerbis testat̄. **Clemens.** Quod si forte in alicuius cor uel liuor uel infidelitas, uel aliquod malum, ex his q̄ supra cōmemorauimus, latēter irrepserit, nō erubescat, qui animæ suę curā gerit cōfiteri hæc ei qui p̄est, ut ab ipso p̄ uerbū & cōsiliū salubre curet, q̄ possit fide integra & bonis opibus p̄onas æterni ignis euadere, & ad perpetuæ uitæ præmia peruenire. Et iterū. Quod in nauigatione pelagi humanę uitę ferēdi sunt uomitus & succulationes & agitationes, cū ex cōfessione peccatorū & reiectiōe criminū uelut male cōgregati in uisceribus fellis eiectio faciēda est, & abijciēda prorsus a corde intrinsecus latēs amaritudo peccati. Si qua forte ex desyderiis iniqua, uelut ex cibis noxijs cōgregata est, quam utiq̄ cū uomuerit q̄s & abiecerit, ingētis ægritudinis liberabit morbo, si tñ post uomitū, que ad sanitatē p̄tinent, sumat. Pondera studio se lector, sanctū martyre non loq̄ de cōfessione, q̄ fit deo, nā iubet cōfiteri ei q̄ p̄est, ut ab ipso uerbo & cōsilio curet. Verbo absolutio nis per clauē potestatis. Consilio doctrinę per clauē sciētīę. Et q̄d sic necessaria, liquet ex addito, quia p̄ cōfessionē euadit ignē æternū, & uenit ad præmia æterna. Et quod subdit prorsus abijciēdā a corde amaritudinē peccati per cōfessionē peccatorū. Nec potes diuinari eā fuisse publicam, quoniā cum hic agat de occultis peccatis, quæ cogitatione latent & latenter irrepunt. Non aut̄ uidet̄ rationabile, unquā fuisse tam durā & austerā apud Christianos legem, ut publice coram omni populo, quis latētia & solo deo cognita peccata proderet, & se infamaret, cum uix obtinet Christiana lex, ut uni in secreto sub arctissimo silētij sigillo, occulta pandant̄. Immo hæretici cū quibus nobis iam bellum est, nolūt ecclesiā posse præcipere, ut ore q̄s confiteat̄ latentia cordis peccata. Nam q̄d nō exegerit publicā cōfessionē ecclesia in occultis, liquet ex uerbis Chrysofomi sup̄ epistola ad Hebræos. **Hæretici.** Nondico tibi, ut te prodas in publicū, neq̄ apud alios accuses, uti in **Chrysosto.** sequētibus plura de his uerbis Chryso. deo uolēte dicturi sumus. At **Homelia. 31.** dicis itinerariū seu recognitiones Clemētis & alio titulo eius circūla & 41. **Et de p̄eni.** ta, apocrypha sunt, non idonea tantā rem affirmare. Non diluitur apocrypha. hoc pacto inductio, quoniā non ideo aliquid est falsū, quia apocryphum, & si apocrypha nō ueniūt citāda, cur Iudas Ap̄l's testimoniū Iudas Tath.

- Hierony. citauit ex apocrypho libro Enoch, ut recte colligit S. Hieron. pro defensione sancti Pauli, sup ep̄la ad Titū. Adde q̄ uerba illa quæ ferunt esse Clemētis, aduersariorū etiā iudicio uera sunt. Itaq̄ ex datis propositū nostrū inferimus, nam Oecolāpadius ait de illis. Hæc quidē apocrypha habent, uera tamen, & quæ antiquā cōsuetudinē pbant.
- Oecolampa. At ne ueritati suū, credant hæretici deesse patrociniū, & leuibus eā inniti aristis, Tertullianum euocemus, proximo tpe post Ap̄los, inter martyres uiuentē, magistrū a sancto Cypriano, ut Hieronymus restat, appellatū. Qui libro de p̄nia, ubi primū dixerat de quibus peccatis esset agenda p̄nia, carnalibus scilicet & spiritalibus. Et quia non facti solum, uerū & uolūtatis delicta uitāda, & p̄nia purgāda esse. Præstituerat etiā p̄niam esse tabulā secundā post naufragiū, id quod etiā Hieronymus dixit posterius, licet Luther magna impietate neget, subiūgit Tertullianus. Tantū releuat cōfessio delictorū, quātū dissimulatio exaggerat. Cōfessio enim satisfactionis cōsiliū est, dissimulatio cōtumacię. Huius igit p̄niæ secundę & unius, quāto in arto negotium est, tanto operosior probatio, ut nō sola cōscientia proferat, sed aliquo etiā actu administrat. Is actus q̄ magis græco uocabulo exprimitur, & frequenter exomologesis est, qua delictū nostrū dño cōfitemur, nō quidē ut ignaro, sed quatenus satisfactio cōfessione disponitur, cōfessione p̄nia nascit, p̄nia deus mitigat. Itaq̄ exomologesis profernēdi & humiliandi hois disciplina est cōuersionē iniungēs misericordiæ illicem. Quid clarius poterit is dicere pro confessione oris ante. M. CCC. annos, quia delictū non solū cōscientia proferat, hoc enim esset cōfiteri deo mente, sed aliq̄ actu administrat, & illum actum græce exprimit, quia ἑξομολόγησις latinis est cōfessio. Et qui bus fieri debeat, ut puta sacerdotibus, postea explicat cum inquit, plerunq̄ uero ieiunijs preces alere, ingemiscere, lachrymari & mugire di es noctesq̄ ad dominū deum suū, presbyteris aduolui, & aris dei ad geniculari, oibus fratribus legationes deprecationis suæ iniungere. Ecce sacerdotibus aduolui debet. Sed dicit Beatus Rhenanus Tertullianū nihil locutū de clancularia confessione, quæ penitus id tēporis ignorabat. Quod ultimū falsissimū esse iam pluribus ostēdemus, tamē Tertullianū quoq̄ de clancularia cōfessione locutū ex eo liquet q̄d sequit, plerosq̄ tamē hoc opus & publicationē sui aut suffugere, aut de die in diē differe præsumo pudoris magis memores quā salutis, uelut illi qui in partibus uerecūdiōribus corporis cōtracta uexatione, conscientia medentiū uitant, & ita cū erubescencia sua pereūt. Inolerandū scilicet pudori, dño offenso satisfacere, salutē productæ reformari. Ne tu uerecūdia bonus, ad delinquēdū expandēs frontē, ad deprecandū uerō subducēs. Hic cōfessionē de qua loquitur necessa-
- Hierony.
- Oecolampa.
- Tertullianus
Cyprianus.
Hierony.
- Hierony.
- Tertullianus
- Beatus Rhenanus.

riam esse affirmat, quia nō cōfitebentes cum erubescencia sua pereūr. Et
 cū super us ab initio dixerit peccata spiritalia, & ea quę sola uolunta
 te cōmissa sunt, fore cōfitebenda, q̄s modo poterit ita desipe, ut tam in
 humana ac dura fuerit primitiua ecc̄lia ut p̄ceperit occultorū delictō
 rum publicā confessionē, q̄ se quis corā toto populo diffamaret, ta-
 ceo de periculis & damnis inde proueniētibus. Plura sunt occulta de-
 licta, quę si publicarent, q̄d odia, cædes, discordiæ & alia mala seque-
 rent. Ideo etiā aptius postea ostendit debere fieri cōfessionē homini,
 & non occultandū peccatū Grande plane emolumentū uerecundię,
 occultatio delicti pollucet (loquit̄ ergo de occultis) uidelicet si q̄d hu-
 manæ noticię subdixerimus, proinde & deum c̄labimus. Adeo ne
 existimatio hoīm & dei cōsciētia cōparant. Adhortādo itaq; ad pœ-
 nitentiā post multa inq̄t. Igit̄ cum scias aduersus gehennā, post pri-
 ma illa intinctionis dñicę monumenta (id est baptisimi. Sic enī ipse &
 S. Cyprianus baptismū noiare solēt) esse adhuc in exomologesi secū-
 da subsidia, cur salutē tuā deseris? cur cessas aggredi q̄d scias mederi
 tibi? uide q̄ necessariā faciat p̄niam, ut qui eā relinquat salutē suā dese-
 rat. Cum cōtra lutū lutulētum asserat, cōsiliū esse pœnitentiā sicut uir
 ginitatē nō p̄cepti. Meminit præterea cōfessionis libro secundo
 aduersus Marcionē, ubi cū de p̄nia dei dixisset, q̄d simplicē cōuersio-
 nem sententię prioris iudicet, quia & sic p̄niæ nomen, nō ex delicti cō-
 fessione, sed ex animi demutatione cōpositū est (loquit̄ de *μετάνοια*)
 affert exemplū Adæ ad p̄niam uocati, & infra, Interrogat deus quasi
 incertus, & ut hic liberi arbitriū improbens hoīem in causā, aut nega-
 tionis, aut ut confessionis, ei daret locū sponte negandi delicti & hoc
 noīe grauādi, atq; ita conderent nobis exēpla confitēdorū potius de-
 lictorū, q̄ negandorū, ut iam tūc initiaret̄ Euāgelicā doctrina. Ex ore
 tuo cōiustificaberis, & ex ore tuo dānaberis, uir hic oīm iudicio ue-
 rustissimus uult Euāgelicę esse doctrinę cōfessionē ex ore, cuius figu-
 ra & forma in Adam p̄cesserit, illa aut̄ nō potuit esse solū ḡnalis, qm̄
 huiusmodi etiā fuit in lege Mosaica, quare indubitate loquit̄ de con-
 fessione quę sacerdoti fit, sicut & in libro de p̄nia. At forte Tertullia-
 nus non est tibi satis grauis author, q̄d inuidiā & cōtumelijs clerico-
 rum Romanę ecclesię, ad Mōtani peruersa dogmata declinauit, ut au-
 thor est Hierony. lib. de uiris illustribus. At siue hæc de p̄nia ante hæ-
 resim aut posterius scripserit parū refert. Nam hoc in oēm euentum
 euincit, confessionē clanculariā nō fuisse incognitā in primitiua eccle-
 sia tpe Martyrū, cuius Tertullianus, uelut necessarię meminit, non so-
 lum ut consulte, q̄d diuersarij nunq̄ uitabūt, nisi astruant confessionē
 occultorū peccatorū publicā fuisse tūc necessariā, q̄d nō dicent opi-
 nor, quoniā cū pontifices, qui clanculariā induxerunt confessionem

Nunq̄ occul-
 ta p̄ctā publi-
 ce cōfitebant̄

Tertullianus

Cyprianus

Tertullianus

Tertullianus
 lapsus.
 Hierony.

eorum opinione, animarum faciunt tyrannos, sanctos Martyres qui publicam de occultis & solum cogitatis peccatis exegissent confessionem, decies tyrannos facerent.

Confessionem auricularem faciendam sacerdoti ex Origene probatur euentissime. C A P. II.

Origenes.
Hierony.

Iodocus Clithoueus.

Psalmo. 31.

Origenis.

Origenis.

Pergamus plura afferre testimonia hanc confessionis rationem fuisse in primitiua ecclesia, & accedat Origenes ecclesiarum post Apostolos magister, ut ait Hiero. inter martyres uiuens, & ipse martyr Leonidis filius, & clara uoce nobis pronunciet, confessionem illam occultam, uocalem que sacerdoti fit, fuisse temporibus suis in usu. Nam Homelia. 2. sup. Leuitico (Homelię enim istę Origenis sunt non Cyrilli, sub cuius tamē nomine Iodocus Clithoueus fecit excudi) ponit septem remissiones peccatorum, quarum ultima est, licet dura & laboriosa, per penam remissionis peccatorum, cum lauat peccator in lachrymis stratum suum, & fiunt ei lachrymę suę panis die ac nocte, & cum non erubescit sacerdoti domini indicare peccatum suum, & querere medicinam secundum eum, quod ait. Dixi pronuntiabo aduersum me iniusticiam meam domino, & tu remisisti impietatem cordis mei. Expende magnam ecclesię primitiue doctorum, inter remissiones & satisfactiones peccatorum eum connumerare penam, inter cuius officia & hoc describit, ut quis uicta uerecundia peccatum suum indicet sacerdoti, & querat ab eo medicinam. Loquitur ergo expressum de confessione uocali, que fit sacerdoti, & non de generali natura que uerecundia esset in generali confessione, aut publicorum delictorum. Itaque de illa priuata & clauicularia loquitur confessione. Que Erasmus Roterodamus ad hunc locum affert, nos suo loco cofutabimus. Et quia hostes habemus temerarios & presumptuosos, qui uerbis sacre scripture uim inferunt, & sententias patrum facile illudunt ne quis sinistre hunc locum torqueat, apertiora Origenis testimonia adferamus, que nullis adulterinis glossematibus conspurcent ubi memorie succedit, quod sequenti Homelia inquit. Etenim omnigenę pronuntianda sunt, & in publicum proferenda cum ista que egerimus. Si quod in occulto gerimus, si quod in sermone solo, uel etiam intra secreta cogitationum commisimus, cum ista necesse est publicari, cum ista proferri. Si in hac uita dixit de accusatione diaboli, subdit. Et postquam perueniamus eum, & ipsi nostri accusatores simus, nequicia diaboli nostri inimici effugimus, Sic enim & alibi propheta dicit, Dic tu iniquitates tuas prior ut iustificeris nonne euidenter mysterium quod tractamus ostendit. At forte & hic locus Theonino dicitur arrodere, uolumus oino aduersarijs silentium imponere ut ne hiscere quod contra possint, adducimus Origenis Homelia. 2. sup. psal. 37. domine ne in furore tuo &c. Sup. que Homelia etiam prima, lib. 1. superius citauimus. Inquit autem inter alia sic. Quoniam iniquitatem meam pronuntio Pro nuntiationem iniquitatis, id est confessionem peccati frequenter diximus.

Vide ergo
no ceteri
indige
uenerunt
itra se pe
re, uel
confer
mo circ
medici
mitte fl
ita dem
cordi si
elle lang
riox d
na hoc d
Quid m
simus d
ga po
aut
fas lig
per g
ille col
ipa g
q ter
calo
raa d
firi, d
covent
gobant
catholi
stadio
de cofe
mitiua
nu pat
de libr
q eis ad
et Hiero
et quino
loco ad
ex q
gnouit
no pote

Vide ergo quid edocet nos scriptura diuina, quia oportet peccatum
non celare intrinsecus, fortassis enim, sicut in, qui hinc intus inclusam aescam
indigestam, aut humoris uel phlegmatis, stomacho grauiter iminentia, si
uiderint releuant. Ita & hi qui peccauerunt, si quod occultat, et retinent
intra se peccatum, intrinsecus urgent & prope modum suffocant a phlegma
te, uel humore peccati. Si autem ipse sui accusator fiat, dum accusat seipsum &
confiteatur, simul euomit delictum, atque omnem morbi digerit causam. Tantum
modo circumspecte diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum, proba prius
medicum cui debeas languoris causam exponere, quod sciat infirmari cum infir
mate, flere cum flente, qui condolendi & copatiendi nouerit disciplinam, ut
ita demum si quod ille dixerit, quod se prius eruditum medicum ostenderit, et miserum
cordem si quod consilium dederit facias, et sequearis, si intellexerit et prouiderit tale
esse languorem tuum, qui in conuentu totius ecclesiae exponi debeat, & cura
ri, ex quo fortassis & ceteri edificari poterunt, & tu ipse facile sanari, mul
ta hoc deliberatione, & satis periti medici illius consilio procurandum est.
Quid modo aduersariorum turba, contra mutire audet. Primo hic uetustis
simus doctor inter martyres uiuens ante annos, M. CCC. nos doceat ponderan
tur. Verba
orig.
quod oporteat nos confiteri, & non celare peccatum intrinsecus, deinde, ne cre
dat sufficere confiteri deo, asserit peritum deligi debere medicum, cui cau
sas languoris exponat. Itaque indubie hominem innuit, cui confitearis. Et ne
per generaliter euadas confessionem, explicat causam languoris ita explicandam, ut
ille consilium afferre possit quod faciendum, an totius ecclesiae proponendum, quod in
ipsa generalitate deprehendere non posset, quantumque prudens animae iudex. Et
quod Tertullianum & alios eo uoluit cum Cypriano torquere, ut solum de publi
ca loquantur confessione, hic apte mendacium conuincunt, quoniam Origenes ue
rax & antiquissimus testis hic nos certiores reddit, illum primo clam con
fiteri, & si ita uisum fuerit consilio sacerdotis, multa cum deliberatione in
conuentu totius ecclesiae exponat, quia hanc publicam confessionem, non exi
gebant nisi grauissima crimina. Itaque hunc unum grauissimum testem, a nullo
catholico hac parte reprehensum uel notatum, opponamus Luthero Carl
stadio, Melancthonio, Oecolampadio, Aegrano, & quicquid fuerint, male
de confessione clauiculari sententibus, ac temere negantibus eam fuisse in pri
mitiua ecclesia martyrum. Cum hic martyris filius, non semel quod ad marty
rium patris plenissimam de illa confessione faciat fidem. Et ne dubitari possit
de libro (nam & hac utuntur astutia heretici, ut si liber quod scribitur citatus fuerit, Hereticorum
dolus
Ruffinus.
Origenes.
quod eis aduersetur, mox eis auctorem adimunt, quod iam in Dionysio, Augustino
et Hieronymo. sepe fecerunt) Ruffinus ad Apronium has Homilias interpretatus
est, ut indubie constet eas Origenis fore. Non opus est alios Origenis
locos adducere, ubi et confessionem oris necessariam statuit lib. eni in. *περὶ*
ἐπιπέρας capite. i. 19. Ita & si quod non prius animae suae uitia & peccatorum suorum co
gnouerit mala, ac proprii oris confessionem perdidit, purgari is atque absolutum
non poterit. Vide duo necessaria, primum quod peccata sua agnoscat confessio.

ne cordis, dein quod illa prodat confessione oris. Valeant ergo noui prophetae ac Danieles, qui ecclesiae Martyrū, & Hieronymo incognitā dicunt fuisse hanc confessionē. Sic de S. Fabiano Papa martyre legimus, quod dum Philippus Imperator, uigilijs paschae interesse uellet, & communicare ministris, papa restitit, nec quousque confiteretur peccata sua eum ad communionem suscepit.

Confessionem clancularem factam sacerdoti tempore martyrum probatur ex Cypriano. CAP. III.

Cyprianus. Dillustrem ecclesiae doctorem & sanctum martyrum Cyprianum, ueniamus, austerum ecclesiasticae institutionis obseruatore & initio non est opus eius afferre testimonium, de exomologesi in solenni praesentia necessaria, quam hanc aduersarij admittunt, & hanc solam cognitam patribus mentiuntur, at de confessione clancularia eundem aliquando locutum ex eo liquet, quod in sermone de lapsis ubi primo pluribus exhortatur, ut latentia peccatorum uulnera detegant, admonet ut etiam occulta & solum cogitatione perpetrata delicta confiteantur, & quosdam hoc fecisse commendat. Inquit enim. Viderit an minore uel de decore uel crimine apud homines publicauerit, quod admisit. Deum tamen iudicem subterfugere & uitare non poterit cum dicat spiritus sanctus in psalms. **Psalmo. 138.** Quod est imperfectum meum uiderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scripturae benedictae, & iterum, Homo uidet in facie, deus in corde. Ipse quoque dominus praemoneat & praesinstruat dicens, Et scient omnes ecclesiae, quia ego sum scrutator renis & cordis, prospicit ille abdita & secreta, atque occulta considerat, nec dei oculos potest aliquis euadere dicentis. Ego deus proximans, & loquitur deus de longinquo. Si absconditus fuerit homo in abditis, ego ergo non uidebo eum. Videt ille corda & pectora singulorum, & iudicaturus non tantum de factis, sed & de uerbis & cogitationibus nostris, omnium mentes, uoluntatesque conceptas in ipsis adhuc clausi pectoris latebris intuetur. Ecce quae sanctus martyr uelit detegi per confessionem hominibus, quantumque occulta & latentia cordis. Et subdit. Denique quando & fide maiore & timore meliori sunt, qui quamuis nullo sacrificij aut libelli facinore constricti, quam tamen de hoc uel cogitauerunt hoc ipsum. Apud sacerdotes dei dolenter & simpliciter confitentur, exomologesi in conscientiae faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarē medellam paruis licet & modicis uulneribus exquirunt, scientes scriptum esse, deus non irridet. An adhuc aliud petimus testimonium. Etiam cogitatione commissa confiteri, & non cuiuslibet, sed sacerdoti, nec confessio illa solennis praesentia est quae non nisi grauibus imponebatur criminibus, nec tantum fiebat sacerdotibus, sed toti ecclesiae, haec autem parua & modica uulnera exquirebant, & animi pondus exponebant, Et du-

Psalmo. 138.
Sapientiae. 1.

Hierem. 23.

Gala. 6.

illimū ac impatibile onus fuisset, oīa publice cōfiteri, quę quis sola
ogitatiōe admisisset, ut supius sępe monuimus. Cōcludit autē sctūs
martyr in hunc modū. Cōfiteant singuli queso uos fratres delictum
fui, dū adhuc q̄ deliquit in seculo est, dū admitti cōfessio eius potest,
dū satis factio & remissio per sacerdotes apud dñm grata est. Vides
nō unū uel alterū, sed oēs debere cōfiteri. Et quod nō solū maiora
delicta quę crimina dicunt, & publicā isto tempore exigebāt pœni- **Cypria.**
tentiā sint cōfiteda, sed etiā minora delicta, testat idē in ep̄la ad ple-
bem quę incipit. Ingemiscere uos ubi inq̄t. Nā cū in minoribus deli-
ctis, q̄ nō in deū cōmittunt, pœnitētia agit iusto tpe, & exomologe-
sis fiat inspecta uita eius qui pœnitentiā agit, nec ad cōmunicatiōē
quis uenire possit, nisi iprius illi ab episcopo, & clero manus fuerit im-
posita, quātomagis in his grauissimis & extremis delictis, ante oīa et
secundū disciplinā dñi obseruari oportet. Et ad clerū insequēti ep̄la,
decernit imminēte mortis articulo, ita ut exitus urgere ceperit p̄tōr
etiā diacono, si presbyter reptus nō fuerit, exomologisin facere deli-
cti sui possit. His duobus locis de publica cōfessioē solēnis pœniten-
tię nō loquit, q̄a minora delicta q̄ in deū nō cōmittuntur, hęc non ex
postulāt. Et q̄d altera corā solo diacono fit, & tamē cōfessio est, licet
secundā nō existimē sacramētālē, sicut nec illā quę cōsilio Augustini
in necessitate fit layco. Iuuar p̄positū quod in alia ep̄la ad clerū scri- **Augusti.**
bit de mō agendi pœnitentiā. Agit inq̄t, ille pœnitentiā, qui diuinis **Cypria.**
p̄ceptis mitis & patiēs, & sacerdotibus dei ab temperans, obsequiis
suis & opibus iustis dñm p̄meret. Exp̄de sacerdotibus dei obtem-
perans, pœnitētia itaq; sacerdotis iudicio agebat in martyrū ecclīa.
Et quomō iudicarent hęc uel aliam pœnitētiā iniūgendā, nisi prius
peccatorū fieret exomologesis, Ideo ante M. c. c. annos tā de mini-
mis quā maximis cōfitebant sacerdotibus p̄tā, qui tum iudicabāt,
quę pœnitētia peccatori cōfidenti imponēda. Nolo dubiis telis cer-
tare aduersus hostes cōfessionis, nam si eis Petrum Alexandrinū & **Pet. Alex.**
martyrē ad ferrē, uolentē ut qui p̄ simulationē decipissent Idolatras,
quod nōnulli confessores p̄miserant, tamē eis pœnitētiā iniungit
Petrus Canone. 5. At elaberentur diuersarii, dicētes eū loq̄ de con-
fessionē pœnitentię solēnis. At q̄a Oecolampadius Petrū latinis de- **Nicephorus**
dit, cū Nicephoro Chartophilace ad Theodosium Monachum. Et
hunc in præsētia afferre placet, plane & elare de cōfessioē scribentē
ligandi soluediq; puincia, inquit, pontificibus ipsis, a clementissimo
deo n̄ro demādata est. Siquidē ad Petrū ait. Quęcūq; ligaueris liga **Matth. 18.**
ta, & quęcūq; solueris, soluta erūt. Vnde olim oēs oportebat ad ipsos
pontifices accedere, suaq; illis occulta p̄dere, & sic uel recōciliatiōē
uel repudium ferre. Ignoro autē, quifacitū sit, cur hec minus obseruē

tur, quāuis existimē pontifices, negotij tedio, frequētiq; multitudi-
nis turbulētia defatigatos, id ope ad monachos trāsmisisse, ad eos. s.
qui uere pbati sint & alijsq; ualeant esse utiles. Et infra. Porro si quis
expus sit & frugi, & cū hoc sacerdotio fungat, ad illū in primis acce-
dendū, nā poterit indigo prodesse, accedentē se diligētius curare, re-
conciliare item & corrigere, Subdit de sacerdotis officio lapsos spi-
ritalibus i crepaciōibus admonebit, utilitē consulēt, uitā futurā & eter-
na supplicia in memoriā reducet. Vnū cauebit ne indulgētius & ci-
tra omnē obiurgationē absoluat, fiatq; alienorū criminū particeps.
Oecolampadius. Quid hic dicent aduersarij, & potissimū Oecolampadius interpres
Nicephori primo enī potestate clauis obiter asserit. Deinde omnes
olim oportebat accedere pontifices. Non dicit cōfessionē fuisse libe-
ram, ut insaniunt Luther & Oecolampadius, sed oportebat eos acce-
dere. Et ne ad fraternā confessionē illud sacrarū literarū corruptores
torqueant, affirmat oēs oportebat accedere ad pontifices. Et ne no-
bis falsa distinctiōe illuderēt de publica cōfessione, adiecit. Suaq; illis
occulta pdere. Occulta enī nullus unq; publice fuit in ecclia coactus
confiteri, & se diffamare, sicut ex Chrysofomo audiuius, qre clancu-
laria fuit illa cōfessio & auricularis (Id enī noīs Oecolampadius sa-
cramēntali dedit cōfessionē) Et satis cōfirmat, qd addit, Et sic recōcilia-
tionem, uel repudiū ferre. Erat itaq; in iudicio sacerdotis, illū absol-
uere aut ligare. Et quod de sacramēntali locutus sit cōfessioneliquet
ex eo, quod mnaet bonū & idoneū eligi debere confessionis ministrū
nam ad expertū & frugi in primis accedendū. Quod in solenni pœ-
nitentia opus non erat, sed corā ecclia, hoc est plebe & clero confite-
batur pētā suā, unde non opus erat ingredi unū expertū & frugi, qui
tot milibus confitebat. Reborantur dicta potissimū per officia, quæ
bono animarū curator tribuit quæ oia non ad publicā referēda sunt
pœnitentiā, sed sacramentalē, in qua admonebit, consulēt & terrebūt
ac obiurgabit, frustra enī timeret, aliquē absolui citra obiurgationē
in solenni pœnitentia, cum ipsa pñæ obseruantia, obiurgatio sit tota
ut ab initio descripsimus. Ita que oia ista optime conueniūt in hanc
clanculariā cōfessionē, q ab ipsis aplis, semp in usu fuit ecclie etiam
tempore martyrū, quantū uis hæretici contrariū mētiantur. Quod
Christus inpœnitētes semp iudicat & damnat, pœnitētes uero, quia
a seipsis suscipit iudicatos, absoluit (inqt Cyprianus de cardinalibus
Christi opibus.) Neq; iudicio quod pñæ humanæ seueritas protu-
lit, aliquid iusticia cœlestis apponit, admiranda profecto & clemen-
tissima sententia.

Confessionem auricularem fuisse antiquitus probatur ex Hy-
lario, sed euidentius ex Basilio, Cap. iij.

Oecolampadius.

Chrysof.

D
pres libe
tinis E
bia uir
glossen
oia col
cerpan
hoci m
terz q
cauo, c
gpre lu
u. d. ca
tis. Pr
in exo
dici. m
colli
exa
ni d
tie in
mus. q
en
vis. C
cult
Ioc
tio ex
tū. Et
pō e
pñæ
ctus se
est in
lat. E
ex p
prop
Sup
iungit
colle
vauit
scien
sed co

DEcurso Martyrū tpe, ad Collimitios ueniamus, ad eos qui in
 humanis fuerūt persecutionū tyrannicarū tpe, & hæreticorū
 postea turbationes puectiori ætate senserūt. Et primas quidē
 pres libenter tribuerē Hylario, qd is uetustissimus Theologus sit ex
 latinis Europeus. multū ab hæreticis ifestatus, at q̄a in re minime du
 bia uir sanctus, nō exacte adeo locutus est, diuersarii uariis confictis
 glossematibus sniam suā lacerabūt. Ad mentalē, aut publicā trahētes
 oia cōfessionē, atramen ueritate suffulti pauca nihilominus ex eo de
 cerpamus, q̄ cōfessionē testificant, nā psalmo. 66. duplicē asserit cōfes
 sionē unā laudis, sicut Ch̄us dixit. Confitebor tibi dñe pater cœli &
 terræ qm̄ abs cōdisti hęc a sapiētibus & reuelasti ea paruulis, alia pec
 catorū cōfessorū, ubi in deserto Iordanis cōfitebant pētā sua esse, hoc
 q̄ppe fundamentū, sup ps aut 118. sup hoc uersu, uias meas p̄nuncia
 ui, & exaudisti me, doce me iustificatiōes tuas, adducit illud ei cōfen
 tiēs. Pronūtiabo aduersum me iustitias meas dñe. Et rursum. Iustus
 in exordio sermonis sui, ip̄e sibi accusator est. Ergo hic p̄nuntiatio q̄
 dicit, nō laudatio est, sed cōfessio uiarū suarū. i. pētōz suorū pœnitus
 cōfessio, refert dein eo uerbū, p̄phetæ, q̄a ante cōfitemdū est de pētis,
 exacta cōfessione discēdæ iustificationes. Porro sup ps. 135. Cōfitemi
 ni dño, qm̄ bonus, qm̄ in secula misericordia eius, duplicis intelligen
 tiæ ingt, significatio deferi, ut aut deū in cōfessione laudemus, q̄a bo
 nus, aut pētā nostra cōfiteamur quia in secula misericordia eius. Nō
 enī necessaria est cōfessio deo, q̄ nihil ignorat, ut ea q̄ gesseris cōfitea
 ris. Quia porro cōfessione ista deus nō æget, cuius agnitioni nihil oc
 cultū, cuius aditui nihil inuuiū ē, cuius ȳtuti nihil reliquū est, extra quē
 locus nullus est. Sed cōfessio est rei eius q̄ ignorabat professio cogni
 tio ex alterius iudicii opinione in alterius intelligentiæ pficiens sentē
 tiā. Et infra. Cōfessio erroris, pfessio est desinendī, desinendū ergo a
 pētō est, ob qd peccati cœpta cōfessio est, cæterū extra ueniā est, qui
 pētū cognouit, nec cognitū confitei. Et infra, docet aut̄ spiritus san
 ctus semp confitendum, cū ait p̄ prophetā. Iustus ipse sibi accusator
 est in primo sermone. Iustus se nō ex p̄sentibus, sed ex p̄teritis accu
 sat. Et infra. Hęc est illa uiri iusti uera confessio q̄ iustitiam p̄sentem
 ex p̄teritoz conscientia & confessione cōmendat, ad quā & alibi per
 prophetā monemur. Confitere inquit pētā tua prius, ut iustificeris.
 Super ps̄ p̄terea. 137. cū duplicem distinxisset cōfessionem, sub
 iungit. Maxima aut̄ & utilissima est letalium uitioz morbis in corū
 cōfessione medicina, sed cōfessio pētī nō est uelut tum rerū aliis igno
 ratarū pfessio, neq̄ tanq̄ ignorans, q̄ scrutat corda & renes deus, ad
 scientiā suā, cōfessione tua indiget, cui promptū est nō solū cogitata,
 sed cogitāda p̄spicere &c. Sup̄ Matth̄o d̄q̄ ait de Ioāne baptista p̄c
 F ij

Hylarius.

Hylarius.
Luc̄. 1.

Matt. 3.

Psal. 118

Psal. 137.

Prouerb. 18.

Psal. 137.

Prouerb. 18.

Esaï. 14.

Psal. 137.

- Hylari.** nitentiā quoq; regno cœlorū, p̄p̄inquante pronūciat, per quā & reditus ab errore, & recursus a crimine, & post uiciorū pudorē p̄fessio desinendi, ut deserta Iudea meminisset se eū suscepturā, in quo regnū cœlorū est, non uacua deinceps futurā, si se a ueteribus uiciis pœnitentiæ cōfessione purgasset super Matth. quoq; ca. 18. inqt. Neq; naturæ nostræ uicia indulgentiam merebant, sed ueniā oīs ex eo est, cū etiā ea quę in se sint p̄ctā, post reditū cōfessiois indulgeat, & loquens de pœna in autores dñcæ passionis cōstitutā subdit. Sed dñs per cōfessionē credentiū, huius criminis ueniā largitur, id est per baptismi munus obtrektoribus ac p̄secutoribus gratiā salutis indulget, quā tomagis oportere ostēdit sine mō ac numero ueniā a nobis esse reddendā, nec cogitandū q̄tiens remittamus, referendū ad id est, q̄ Petrus interrogauit, q̄ties deberet remittere fratri in se peccāri. Ad ista oīa dicerēt forsan aduersarii, Cōfessionē p̄barent mentalē q̄ deo fit ego Hylarium uirū sanctū existimo loqui de cōfessioe q̄ in ecclia dei fit, at ut cūq; sit, hoc saltē euicimus, & illa deductioe parefecimus frequens fuisse apud uirū sanctū cōfessionis nomē. At fortius stringamus aduersarios p̄ Basiliū, & si gr̄cū, synchronon Hylariū, uirū tam grauem ut negari nō possit, tam apertū ut nō possit distinctioe cludi tam cogētē, ut nō possit sinisteris interpretatiōibus torq̄ri aut adulterari, tam certū, ut nō possit uocari indubiū. Locus est ex lib. de institutione monachali cap. 21. Quærit Monachus. Qui uult cōfiteri p̄ctā sua, an oībus debet cōfiteri & q̄buslibet, an sacerdotibus tantū. Respondet Basilius. Clemētia dei erga eos qui deliquit manifesta est, secundū q̄d scriptū est. Qui nō uult mortē p̄ctōris, sed magis ut conuertatur & uiuat. Quia ergo cōfessionis modus ad hoc aptus est, ut conuertēs se a peccato fructus dignos ostēdere debet pœnitentiæ, secundū q̄d scriptū est. Omnis arbor quæ nō facit fructū bonū excidetur & in ignē mittetur. Necessariū uidetur ihs q̄bus disp̄satio mysteriorum dei cōmissa est, confitēda esse peccata. Si enī & hi qui antiquitus pœnitebāt, inueniunt apud sanctos cōfessos esse peccata sua. Scriptum est in Euangelio, quia Ioanni baptistæ cōfitebant̄ populi peccata sua. Et in actibus apostolorum, Apostolis ihs qui baptizabant̄ & ca. 18. quæsiuit monachus. Si quis etiā in paruis delictis affligere uoluerit fratres dicens pœnitere p̄ singula, an ne forte & ip̄e imisericors uideatur, & dissoluere charitatē? Respondet Basilius, cū affirmauerit dñs, q̄d iora unū, aut unus apex nō trāsbibit a lege, donec oīa fiant, & rursus diffinierit, quod de omni sermōe otioso, quod locuti fuerint hoīes, reddēt de eo rationē in die iudiciū, nihil oportet cōtemni tanquā paruū. Capite q̄q; 98. quærit Monachus. An decet cū soror aliqua cōfiteat̄ quodcūq; delictū suū presbytero, etiā matrē monasteriū

Basilius.

Ezec. 14.

Matth. 3.

Matth. 3.

Actib. 19.

Matt. 5.

Matt. 12.

adesse? Respōdet Basilius, Honestius mihi uidetur esse & religiosius
ut per seniorē matrē presbyter, si quid illi uidetur sibi statuat, & mo-
dum & tēpus pœnitentię imponat ad emēdationem eius, quā corrigi
desyderat a peccato, Rursus ambigit monachus utrū decet gesta tur-
pia cōfiteri uel obsequia inuerecundius annunciare oibus, aut certis
quibuslibet, aut qbuscūq; descendit Basilius, Cōfessio p̄tōrū hanc
habet rationem, quā hēt uulnus aliquod corpis uel passio, q̄ medico
demōstranda est. Si ergo non oibus quis uicia uel uulnera corpis sui
renelat, nec qbuslibet, sed iis tm̄mō qui summę peritię & testimoniū
habet, & curę ac medelę disciplinā. Ita cōfessio p̄tōrū fieri debet a-
pud eos tm̄mō, qui curare hęc p̄ualent & emēdare sc̄dm̄ quod scri-
ptum est, uos qui fortiores estis, infirmitatē infirmorū portate, hoc
est exportate & auferte p̄ curationē. Hęc Basilius græcus & magnus
ecclesie antistes, nō recens, nec nouicius, ut cuius corpus ante M. & c.
annos cōputruit cōfessionē asserit faciēdā. Et ne credas eū de menta
li locutū, q̄ deo fit exprimit cui debeat fieri cōfessio, quia homini. Et
ne fraternalē p̄tendāt diuersarii cōfessionē, ostēdit presbytero cōfi-
tendum. Et quia unicū aduersariorū asylū est, ut ad publicā cōfugiāt
cōfessionē, hanc ex p̄posito reicit Basilius. uolens priuatim fieri con-
fessionē uni. Adeste ergo ueritatis aduersarij, & mēdacia uestra cum
Basilicis institutis cōferte, ane adhuc uobis uideat hęc cl̄gularia cō-
fessio ignota fuisse sanctis patribus? ane adhuc animarū tyranni &
animicidę eam excogitarūt? q̄ in mētes hoīm tyrannidē agerēt? Iam
iam relictis uestris mēdaciis, cōuiciis, blasphemijs, ueritatē catholicā
agnoscite colite & tenete.

Cōfessio auricularis probat̄ ex Hieronymo, Ambrosio,
& Paulino. Cap. V.

AT cū Hieronymus diligētissime ab aduersarijs lectus sit, q̄ eos
uel occupauit obliuio, aut detinuit malicia, ut & Hieronymo,
& Hieronymi tpe ignotā dicerent hanc cōfiteri rōnem, cui fuit no-
tissima q̄d ex cōmentariis eius sup̄ Mat. facile est uidere, rephendens
enī sacerdotū aliquorū p̄sumptionē, cōfessionē asserit, sup̄ istis uer-
bis. Et dabo tibi clauēs regni cœlorū, sic dicēs. Istū locum epi & pres-
byteri non intelligētēs, aliquid sibi de pharisæorū assumūt sup̄cilio
ut uel damnēt innocētēs, uel soluere se noxios arbitrent̄. Cum apud
deū non sn̄ia sacerdotū, sed reorum uita q̄ratur, legimus in leuitico
de leprosis, ubi iubent̄ ut ostendāt se sacerdotibus. Et si leprā habue-
rint, tunc a sacerdotibus in mūdū fiant, nō quo sacerdotes leprosos
faciant & in mūdū, sed quo habeant noticiā leprosi & nō leprosi, &
possint discernere qui mūdus, qui ue in mūdus sit. Quo mō ergo ibi
leprosum sacerdos mundū uel inmundū faciat, sic & hic alligat ep̄us

F. iij

& presbyter. Nō eos qui infantes sunt uel noxii, sed pro officio suo, cū p̄cōr̄ audierit uarietates, scit q̄s ligāndus sit, q̄ue soluendus. Ep̄us ergo & presbyter Hieronymi t̄pe peccatorū audiuit uarietates. Dic iam ueritatis inimice, ubi audierit peccatorū uarietates, ut absolueret uel ligaret, nisi in cōfessione, quam tu Hieronymo in cognitā asseris. Ideo pulchrā eius citat sententiā Gratianus de p̄cni. dis. i. Mensurā aut̄ temporis inquit, in agenda p̄nā iccirco non satis aperte p̄figit canones p̄ uno quoq; crimine, ut de singulis dicant, quomodo unū quodq; emendandū sit, sed magis arbitrio sacerdotis intelligentis relinquendū statuūt, quia apud deū non tā ualet mensura t̄pis, quā doloris, nec tantū abstinētia ciborū, quantū mortificatio uictorū, propter quod ipsa tempora p̄nitentiæ pro fide & cōuersione p̄nitentium abbrevianda p̄cipiunt, & pro negligentia protelanda æstimant, tamen pro quibusdam culpis p̄nitentiæ modi sunt impositi. Et confessionem fuisse tempore Hieronymi, ut peccatorum emendatio ad arbitrium ueniret sacerdotis, & canones p̄nitentiales fuisse, locus iste abunde probat.

Gratianus.

Hiero.

Hierony.

Ambrosi.

Confessionem oris sibi cognitam fuisse testatur id̄ super Ecclesiasticis x. Si momorderit serpens in silentio &c. Si quem serpens diabolus occulte momorderit, & nullo conscio, eum peccati ueneno infecerit. Si tacuerit qui percussus est, & non egerit p̄nitentiam, nec uulnus suum fratri & magistro uoluerit confiteri, magister qui habet linguam ad curandum, facile ei prodesse non poterit. Si enim erubescat egrotus uulnus suum medico confiteri, quod ignorat medicina, non curat. Confessionem uides Hieronymus astruit necessariā, & magistro faciendam, qui non est alius nisi sacerdos tibi p̄latus, & is linguam habet ad curandum, dum absolutionis beneficium impendit. Ob eam causam ad P̄machium & Oceanum scribens affirmat p̄nitentiam secundam tabulam esse post naufragium. Secunda inquit tabula post naufragium est culpam simpliciter confiteri. Et super Hieremia obiurgat eos, qui nolunt confiteri peccata. Et super Esaia, male egisse Ezechiam testatur, quod partim confessus fuerit peccata sua, partim celauerit, unde eum liquet huius confessionis habuisse scientiam.

Ad Ambrosium festinemus florentissimum ep̄iscopum, locuples testimonium confessioni perhibentem. Nam in libro de p̄nitentia capite vij. monet peccata ore confitenda, quia ore fiat confessio ad salutem. Timeamus inquit, dominum, p̄ueniamus eum confitendo peccata nostra. Quid ueteris apud bonum dominū tuas iniquitates fateri? dic tu iniquitates tuas ut iustificeris, adhuc reo culpæ, iustificationis p̄mia proponuntur, ille enim iustificatur, qui propriū

24
crimen sponte agnouerit, denique iustus in exordio sermonis accusator est sui. Nouit omnia dominus, sed expectat uocem tuam, non ut puniat, sed ut ignoscat, non uult ut insultet tibi diabolus, & celantem peccata tua arguat, praueui accusatorem tuum, si teipse accusaueris, accusatorem nullum timebis, si te detuleris ipse, & si mortuus fueris, reuiuifces. Inducit postea quomodo hominibus iussit, ut lapidem remouerent a sepulchro Lazari, in typo inquit quod nobis donaret, ut leuarem delictorum onera, moles quasdam reorum. Nostrum est onera remouere, illius est resuscitare, illius educere de sepulchris exutos uinculis, uidens itaque graue onus peccatoris illachrymat dominus. Iesus, & dicit defuncto, ueni foras, hoc est, quid iaces in tenebris conscientiae & delictorum tuorum sordibus, quodam reorum carcere? Exi foras, delictum proprium prode, ut iustificeris, ore confessio fit ad salutem, habes quomodo confessionem commendet & ne eum de mentali duntaxat loqui existimas clare ostendit ex typo Lazari fuscitati, nobis hominibus demandatum officium, lapidē amouendi, & molas reorum remouendi. Et quia foras debet exire, seipsum, manifestissime explicat, quia de confessione oris loquatur, in criminibus in conscientia latentibus.

In exhortatione quoque ad poenitentiam semper sibi similis, inquit Ambrosius. Non solum post poenitentiam ab istis (peccatis) iustus homo obseruare se debet, sed ante poenitentiam dum sanus est, quia nescit si possit ipsam poenitentiam accipere, & confiteri deo & sacerdoti peccata sua, ecce quod dico post poenitentiam, dico ante poenitentiam melius, dic iam audacule, non fuisse confessionem oris sacerdoti factam tempore patrum. Et propterea inquit libro de paradiso cap. xiiij. ueniabilis culpa, quam sequitur professio delictorum. Ideo non desperata mulier, quae non reticuit deo, sed magis confessam peccatum est, quam medicabilis secuta sententia est, dein affert Cayn, qui negauit peccatum quod noluit confiteri, ideo misericordiam dei non est consecutus. Alia ergo ratio mulieris (Adae) quae licet culpam praearicationis inciderat, tamen de paradisi lignis habebat adhuc uirtutis estimam, & ideo dixit peccatum suum, & reputatum est ei ad ueniam. iustus enim accusator est sui in principio sermonis, neque enim potest quisquam iustificari a peccato, nisi fuerit peccatum ante confessus, unde dominus ait. Dic iniquitates tuas ut iustificeris. Simile quid inquit libro de Cayn & Abel cap. 9. Est quaedam in peccatis uerecundia, & puerilis portio, crimen fratri, nec diriuare culpam sed agnoscere, mitigat iudicem, pudor reorum, excitat pertinacia denegantium, uult te ad poenitentiam prouocare deus, uult de se sperari indulgentiam, uult demonstrare tua

Ambrosius

alias diruare
re.

Gratianus.

De pnia con-
tra Nouatū
ab initio ca. 2
licet principi-
um enī con-
cordat.

Ambro.

Paulinus.

cōfessione, quod nō sit author maliciæ. Et alibi inq̄t. Solut enī crimi-
nū nexus uerecūda cōfessio peccatorū. Et Gratianus eū citat de pœ-
nitentia dis. i. uerbū. locus iam mihi nō occurrit, uerbū dei inquit, di-
mittit peccata, sacerdos est iudex, sacerdos qdē suum officiū exhibet
& nullius potestatis iura exercet, & paulopost, dñs par ius & soluen-
di esse uoluit & ligandi, qui utrūq; pari cōditione pmisit, ergo q sol-
uendi nō habet ius, nec ligandi habet, & infra, Certū est, quod ecclīe
utrūq; licet, hēresis utrūq; non habet. Ius enī hoc solis pmisum est sa-
cerdotibus. Recte igit ecclīa hoc uendicat, q̄ ueros habet sacerdotes,
hēresis uendicare non pōt, quē sacerdotes dei nō habet, expende sin-
gula, uerbū dei dimittit peccata, sed p iudices sacerdotes, & ii soli hñt
ius ligandi, & soluendi, quāto rectius hic sentit sanctus ep̄us dei, quā
luteus Luther. Sic inquit in cōmentarijs super ps. Beati immacula-
ti. Cessat uindicta diuina si cōfessio præcurrat humana, & infra. Si ac-
cusauerit se iustus, uocem parat accusatiōis, excludit q̄ solet accusare
pctā &c. Propterea ad Theodosiū Imperatorē scripsit, se nō posse co-
rā eo sacrificare, nisi prius pniām egisset. Ip̄m quoq; S. Ambrosiū au-
diuisse cōfessiones pœnitentiū in occulto testis est S. Paulinus syn-
chronos, ad S. Augustinū, sic scribēs. Quotienscūq; illi aliqs ob pœ-
piendā pniām, lapsus suos cōfessus esset, ita flebat, ut & illū flere cō-
pellere. uidabat et̄ ā sibi cū iacente iacere, causas aut̄ criminū, quas
illi cōfitebant, nulli nisi dño soli, apud quē intercedebat loquebat̄ bo-
nū, reliquens sacerdotibus posteris exemplū, ut intercessores apud
deū sint magis quā accusatores apud hoīes. Ausculta Paulini uerba
& reperiēs cōfessionē uocalem clanculariā sacerdotibus factam tpe
Ambrosii ante M. c. annos, quare nullus nisi extreme desipiat, nega-
re poterit uetustā esse illam confitendi rōnem, ut cūq; insaniant rum-
pantur catholicæ ueritatis aduersarii.

Ex Chrysofomo & hystoria tripartita auricularis cō-
fessio conuincitur fuisse. Cap. vi.

Chrysofsto.

Præstat diui Chrysofomi excutere super hac re sniam, quod ali-
qui etiam de ecclesia, uelut alio libro ostendemus, eū huius fuis-
se sententiæ credāt, ut cōfessionē clanculariā reiecerit. Et primo
quidē reperio eū cōfessionis assertorē Sermone xxix, ac ubi plura in
pœnitentiæ laudē affert, & inter alia inq̄t. Perfecta pnia cogit peccato-
rē oīa libenter sufferre, si uiolentus q̄rat quæ habet, nō uetat, si uestē
dirimat, non refragat, pcutenti maxillā præbet aliterā, iā angariatus
ultra adiicit, castigatus grās agit, puocatus tacet, exasperatus blan-
dit, superiori suplex est, inferiori subiacet, in corde eius cōtritio est. In
ore eius cōfessio, in ope tota hūilitas, hęc & pfecta & fructifera pœ-
nitudo, Quā exacte hic tres explicat pniæ ptes, Cōtritiōē, cōfessio-

75
nem, & satisfactionē per humilitatis nomen, affirmat. Igitur confessio-
nē oris, non solū cordis q̄ sit deo. Sic etiā Homilia x. sup Matth. in-
gr. Tempus idem cōfessionis incumbit his quoq; q̄ bap̄tisma con-
secuti sunt, alijs quidē ut post patentia criminū uulnera, p̄nitentia
interueniēte curent, & ad sacra redire mysteria mereant, alijs uero, ut
eam quam post lauerū cōeleste conceperant maculā diluentes, ad
dñicam mensam munda iam cōscientia securaq; cōueniant, absista-
mus igit̄ ab hac fluida, dissolutaq; uita, nequeunt enim oīno, nequeūt
aliqñ in unum cōuenire, & confessionis lachrymæ, & corpis delitiæ.
Huc iā respice, & animū intende, post patentia criminū uulnera, nō
eni patent nisi p̄ confessionē. Et nedū hic confessionē affirmat fuisse,
sed etiā certum tempus confessionis, & quibus incumbat cōfiteri. Et
quod tertio memori mente tenebis, ante sacram cōmunionem iubet
cōfiteri, quantū ab illa patrum sanctitate exciderūt Lutherani, q̄ hoc
anno currente. M.D. xxij. promiscue sacramentū Eucharistiæ sub u-
traq; specie acceperunt, panis & sanguinis, sacerdote celebrante in lin-
gua Germanica, absq; sacris uestibus, & reliquis cæremonijs ecclēsig
& laycis sibi mutuo calicē consecratum nudis manibus porrigenti-
bus, sacerdote quoq; celebrante cōmunionem nō sumente, & nullis
uel paucissimis prius rite confessis, uideor ne tibi lector Christianos
Lutheri descripsisse aut potius Thurcas, Agarenos, aut Mahumeta-
nos. Pro cōfessione & illa faciunt quæ Chrysosto. in xij. capite ad
Hebræos scripsit. P̄nitentem inquit, non oportet peccatū suum ob-
liuioni contradere, sed dñm deprecari, ut deus quidem peccati eius,
nō meminerit, ipse aut̄ nunquā debet obliuisci. Si aut̄ nos peccati no-
stri memores sumus, deus obliuiscitur eius, a nobismetipsis p̄cipia-
mus sententiā, nosmetipsos accusamus, tunc demū p̄piciabimus iu-
dicem uerū. Peccatum enī confessione minuet, confessione uero con-
tempta uergit in peius. Comparat dein Adam peccatū suum confi-
tentē, ad Cain peccatū negantē, & subdit, Magnū bonum est, ut quis
peccata sua agnoscat, & memoriā eorum pseueranter retineat, nullū
inuenitur delictorū tale remediū, sicut eorū continuata memoria. Et
infra. Tū uero qui te nunq; peccasse cognoscis, quomodo misericor-
diā deprecaris, uel pro quibus oras peccatis. Persuademus igit̄ no-
bis peccasse nos nec hoc sola lingua pronunciet, sed etiā intima con-
scientia, nec tantū nos peccatores esse dicamus, sed etiā ipsa peccata
specialiter singula cōputemus. Et infra. Si aut̄ nunc obliuiscaris pec-
catorū tuorum, tunc eorū recordaberis nolens, quando in toto mun-
do publicabunt, & in conspectu proferentur oīm tam amicorū tuo-
rū, quam inimicorū, & sanctorum angelor; cōlestiumq; uirtutū. Hic
habes confessionis uirtutem, quantū bonum sit peccatorū memora

Chrysosto.

in Luthera-
nos.

Chrysosto.

Cōtra Oeco-
lamdadius

G

Tripartita
hystoria.

cap. primo

ri, q̄ pacto lingua & cōscientia nos peccasse cōfiteamur, q̄d sigillatim
pctā cōputemus, q̄ oīa rejicit Luther ac damnat, q̄d si ista facere ne-
glexerimus, publicabunt pctā n̄ra in extremo iudicio corā toto mū-
do. Quō aut̄ aduersarij ueritatis catholicę torq̄ant hūc locū Chryso-
stomi ad cōfessionē mentalē cōtra cōfessionē oris, p̄pter q̄dā uerba si-
nistre ab eis intellecta, dicturi sumus libro alio. Et cū Ioannes Chry-
sostomus Cōstantinopolitanę p̄sideret eccl̄iæ, oñdamus cōfessio-
nē clanculariā tunc q̄q; & superioribus annis fuisse in ea eccl̄ia ex hysto-
ria Tripartita, quāuis Socratis & Sozomeni mistio, de solēnis p̄niæ
cōfessione & clancularia, aduersarios obruerit, ut ueram intelligentiā
perdiderint & in enormes errores ceciderit uti lib. alio dicturi sumus
at quantū instituto n̄ro p̄derit, id q̄d cepimus p̄sequamur, libro itaq;
nono cap. xxxv. sic renarrat Sozomenus. Qm̄ oīno nō peccare diul-
nū, & ultra humanā naturā esse cognoscit, peccātib; aut̄ p̄niā a geni-
tibo; ueniā deus dari p̄cepit. Qui uero cōfiteri refugiūt, maius pctōs;
onus acgrunt, p̄pterea uisum est antiquis p̄tificibus, ut uelut Thea-
tro sub testimonio ecclesiastici populi delicta pandant. Et ad hāc cau-
sam p̄sbyterū bonæ cōuersationis, seruātēq; secretū ac sapientē uirū
statuerūt. Ad quē accedentes hi qui diligebāt, delicta p̄pria fatebant.
At ille scdm̄ uniuscuiusq; culpā, indicebat & multā. Quod etiā dili-
genter actenus in occidentalibus seruāt ecclesijs, & maxie apud Ro-
mā, ubi etiā locus est certus p̄nitentiū & q̄ sequit̄ libro isto a nobis
renarrata capite primo. Me tacēte candidē lector uerū esse intelligis,
nā quæ ultimo dicunt̄ oīa ad solennē p̄tinent p̄niā, uelut ab initio
huius libri diximus. Et tñ auspicat̄ ab auriculari cōfessione, q̄d refugi-
entes cōfessionē peccent, q̄d intelligit de cōfessioē in solenni p̄niā, q̄a
illa ut ibidē testat̄ fuit abolita Cōstantinopoli p̄ Nestariū, qui uir bo-
nus et catholicus rem tā necessariā nō abrogasset. Et q̄d subdit electū
presbyterū bonę cōuersationis, sapientē, seruātēq; secretū, aptissime
liquet eū declāculariā loqui cōfessioē, nō ad publicā cōfessionē, quid
opus esset habere p̄sbyterū seruātē secretū. Itaq; secreto cōfitebant̄
ideo delectus fuit p̄sbyter seruans secreti. Quæ aut̄ postea de solenni
cōfessione ablata Cōstantinopoli adfert, dicturi sumus alio libro.

Augustini temporibus fuisse auricularem confessionem
ex dictis eius probatur. Cap. VII.

Augustinus
A Vgustinū nō esset opus adferre. Si nō meritas aduersariorū
hoc exposceret, ita apte cōfessionī clāculariæ testimoniū phi-
bet, quā totus liber de ψa & falsa p̄niā clamat, & p̄cipue ca. .x.
Quē p̄nitent, oīno p̄nitent, & dolorē lachrymis oñdat, rep̄senter
uitā suā deo p̄ sacerdotē, p̄ueniat iudiciū dei p̄ confessionē, p̄cepit
enī dominus mūdatis, ut ostenderent ora sacerdotibus, docens cor-

porali praesentia cofitenda pctā, nō p nunciū, nō per scriptū manife-
 standā. Et infra. Qui p uos peccastis, p uos erubescatis, erubescētia
 enī ipsa partē habet remissionis. Ex misericordia enī pcepit hęc dñs
 ut neminē poeniteat in occulto, in hoc enī qđ pscriptū dicit sacerdo-
 ti, & erubescētiā uincit, timore offēsi, fit uenia criminis. Et infra qre
 qđ cofiteri uult peccata, ut inueniat gratiā, qrat sacerdotē scientē liga-
 re atq; soluere, ne cū negligens circa se extiterit negligat ab illo, qui est
 misericorditer monet. Tanta itaq; uis est confessionis, ut si deest sacer-
 dos confiteatur proximo, saepe enī contingit, qđ poenitens non po-
 test confiteri corā sacerdote, quem desyderanti, nec locus, nec tēpus
 offert, & si ille cui confitebit, potestātē soluēdi non habet, fit tamen
 dignus uenia ex desyderio sacerdotis, qđ socio cofitetur turpitudinē
 criminis. Multa ad eam rem scripsit libro praefato, uide cap. xix. ubi
 strenue hortatur, ne erubescētia uincat confessionē. Et ca. xx. sacer-
 dotibus regulā praefigit. Sed reclamāt, qđ paratiores sunt ad resisten-
 dum, quā obediendū ueritati, hunc li. non esse Augustini, hoc enī est
 cōmune aduersantiū latibulū, dū qđ p ueritate cū dictis eorū pugnat
 negant librū esse scti autoris & interea nulla afferant, nisi friuola & te-
 meraria huius indicia, qre optimo iure rejcere possemus eorū uanos
 & steriles cauillos. At tamē ut obstruamus os loquētū iniqua addu-
 camus eū in libris, quos nemo nō agnoscit Augustini esse, & primo
 mox apertissimo Augustini testimonio obruamus aduersariorū te-
 meritātē, nam sup illo loh. v. uenit hora, & nūc est, qm̄ mortui audiēt
 uocem filij dei, & qui audierint uiuēt. Sic inqt uox saluatoris irrupit
 duriciē lapidis, & cor tuū ita durū est ut nondū illa uox diuina te rū-
 pat, Surge in corde tuo. pcede de sepulchro tuo. Etenim mortuus in
 corde tuo tanquā in sepulchro iacebas, & tanq; saxo malę cōsuetudi-
 nis grauabaris. Surge & pcede, & crede & cofitere, qui. n. credit sur-
 rexit, qui cofitei, processit, qre pcessisse dicimus cofitentē, qđ anteq̄
 cofiterē occultus erat, cū autē cofiterē, pcedit de tenebris ad lucem
 Et cū cofessus fuerit, qđ dicei ministris qđ dictū est ad funus Laza-
 ri. Soluite illū & sinite abire, qm̄ dictum est ministris apls, qđ soluēri-
 tis in terra, soluta erūt & in cōelis &c. hic iā nemo nisi Chorebo stulti-
 or, stipite insensator negare poterit cofessionē pctōrū factā sacerdo-
 tibus ut ministris dei, qđ potestātē soluēdi acceperūt. Sic. n. peccator
 pdit de sepulchro, alioquin mortuus manet. Ideo sup canonica loh.
 inqt Augustinus, ante oīa debere esse cofessionē. Testat illā con-
 fessionem plus quā in. xx. locis sup psalmis, duos aut tres euocare suffici-
 at. Inqt. n. sup illo ps. lxxvi. Cofiteant ppli deus. Inuenerūt uia tuā, cō-
 fiteant, ipa cantatio cofessio est, cofessio pctōrū tuorū est uirtutis dei,
 sua iniq̄tatē cofitere, grām dei cofitere, te accusa, illū glorifica, te rep̄

Dolus hære-
ticorum.

Augustinus
loh. 5.

August.
ps. 66,

G ij

hende illū lauda, ut & ipse ueniēs, inueniat te punitorē tuū, ut exhibe
at se tibi saluatorē tuū, qd enī timetis confiteri, & in cōfessione uestra
cantare canticū nouū, cū omni terra. In oī terra, in pace catholica cō-
fiteri times deo, ne cōfessum dānet? Si nō cōfessus, latus, nō cōfessus
dānaberis. Times cōfiteri, q nō cōfite do eē nō potes occultus, dāna
beris tacitus, q possis liberari cōfessus. Cōfiteant tibi populi deus, cō-
fiteant tibi populi oēs. Et qa ista cōfessio nō ad suppliciu ducit seqt
& dicit. Letent & exultent gētes. Si plangūt ante hoies cōfessi latro-
nes, letent ante deū cōfessi fideles. Si homo iudicet, exigit cōfessionē
tortor & timor. Immo aliqñ confessionē premit timor, & exigit do-
lor. Et ille q plangit in tormētis, timet autē occidi cōfessus, portat tor-
menta, quantū pōt, & si uictus dolore fuerit, pferat ad mortē uocē suā
Nusq̄ ergo letus, nusq̄ exultās. Ante q̄ confiteat̄ exurit ungula, cum
cōfessus fuerit, dānat carnifex, ducit miser ubiq̄. Sed letent & exultēt
gentes, under p ipsam confessionē, quare? qa bonus est cui cōfiteat̄
ad hoc exigit cōfessionē, ut liberet humilē. Ad hoc damnat nō confi-
tentē, ut puniat supbū. Ergo tristis esto ante q̄ cōfitearis, cōfessus ex-
ulta iam sanaberis. Nō confitentis cōscientia, sanie collegerat, aposte-
ma tumuerat, cruciabat te, regescere nō sinebat, adhibet medicus fo-
menta uerborū, & aliqñ secat, adhibet medicinale ferrū tribulationis
tu agnosce medici manū, cōfiteri, exeat in cōfessione & defluat oīs sa-
nies. Habes in libro minime ambiguo, cōfessionem faciendā nō oc-
cultandū tacitus peccatū, sed medicus adhibeat fomenta uerborū sa-
cramentaliū. Accedat enī uerbum ad elementū, & fit sacramentū, in-
quit idem, & illis animarū medicis loq̄ etiā ps lxxxvij. qui p fidele
ministeriū opitulent̄ saluti. Ne sim prolixior nolo adferre ea q̄ Augu-
stinus sup ps. lxxvij. ps 31, ps 37. ps 96. & ps. 99. in cōfessionis laudem
& testimoniū dixit, duos tñ locos pterire non possum. Vnū ex li-
bro de salutaribus documentis cap. 52. Ideo debemus inqt, nras cō-
fessiones ueraciter cōfiteri, & fructus dignos pniā facere. i. ne pterita
reiteremus, sedm iussionē sacerdotis deū timētis. Qui sacerdos ut sa-
piēs & pfectus medicus, primū sciat curare sua pēā, & postea aliena
uulnera detergere & sanare, & nō publicare, hos seq̄mur & perquirā-
mus, et cū talibz cōsiliū salutis nrę timeamus, frustra q̄rit caput adu-
sarius, hic sacerdoti iubet faciendā cōfessionē, et ne publicā credas fuis-
se, talem exposcit sacerdotē, qui sanet uulnera, nō publicet, clare intel-
ligis clanculariā signari confessionē, eamq̄ semp fuisse in usu, Augu-
stini & Hieronymi t̄pibus. Hostis autē ueritatis petulanter obnitit, ut
habeat qd dicat, qd mordeat. Alter locus est ex libro secundo de
uifitatione infirmorū, nam cap. 4. Sic inqt. Sunt quidē qui sufficere
sibi ad salutē autumant, Si solo deo cui nihil est occultū, quē nullius

August.

August.

August.

later cōfessionem
dignam cōfessionem
te p legem
tenus cōfessionem
uic colus p
dñs sibi
fac ipsam
entia illa
falso ad
frequen
tis qui me
xum uol
riū pemet
penitiora
pudat fo
stini test
doubus
cōfessionem
Ex

A
tū du
mus
lancti
fuisse ep
Picen
sua ep̄is
laudab
nō oim
Remou
ant. dñ
pñ leg
tur, tri
nō fuit
locutū d
puber. p
de pnia d
alud eius
dñs dei

27
tate cōscientia, sua cōfiteat crimina, nolunt enī, aut erubescūt, siue de
dignant ondere se sacerdotibus, q̄s tñ inter lepram & leprā discerne-
re p̄ legislatorē cōstituit dñs, sed nolo, ut ipsa decipiaris opinione, q̄
tenus cōfundaris cōfiteri corā dñi uicario, tabescēs p̄ rubore, uel cer-
uicosus p̄ indignatione, nā ipsius humiliter subeundū est iudiciū, quē
dñs sibi nō dedignatur uicariū. Ergo ad te uenire roges sacerdotē, &
fac ipsum cōscientiā tuarū penitus participē. Nō te seducat supbi-
entū illa supstitio, q̄ in uisitando cōfirmat, q̄a saluat sacerdotē in con-
sulco ad deū p̄tōr cōfessio. Nos autē nō abnegamus, quin sit ad deū
frequenter referenda p̄tōr cōfessio, & infra qm̄ prius eges sacerdo-
tis qui mediator sit ad deū tuū salubri iudicio. Et cap. 5. p̄ totū id sa-
xum uoluit. Astantē corā te sacerdotē inqt, angelū dei existima, Ape-
ri ei penetraliū tuorū abditissima latibula, cōscientiā uerecundarum
penitiora reuela repagula. Nō te pudeat corā uno dicere, q̄d te non
puduit forsitan corā multis, & cū multis facere. Ex his alijsq̄ Augu-
stini testimōijs liquet ueritas catholica. s. clanculariā cōfessionē sacer-
dotibus tpe Augustini factā, sicut Paulinus suus discipulus ad seuer-
obtritionis & confessionis meminit. Paulinus

Ex Leone & Gregorio pontificibus, auricularis cōfessionis
testimonia afferuntur. Cap. VIII.

A Pertissimis his testimonijs liq̄t mirabilē esse diuersariorū cecita-
tē, q̄ clanculariā negarūt cōfessionē olim fuisse in ecclia Chri-
sti. Ideo iā ad portū & stationē, nauē nostrā dirigamus. Prius
tñ duorū Romanorū p̄sulū decreta renarremus, cōfessionē de qua agi-
mus astipulantia. Nā Leo primus huius nois papa, autoritate, morū Leo
sanctimonia, ac eruditione uere magnus, hanc cōfiteandī normā suis
fuisse t̄pibus testat̄ in scripto suo ad uniuersos ep̄os p̄ Campaniā &
Picenū cōstitutos, q̄d ex integro a nobis referendū est. Leo uniuersis
ep̄is per Campaniā & Picenū. Quāuis plenitudo fidei uideat esse
laudabilis, q̄ propter timorē dei apud oēs erubescere nō ueret, tñ q̄
nō oim hmōi sunt p̄tā, ut ea q̄ p̄niam poscunt, nō timeāt publicare.
Remoueat tñ improbabilis cōsuetudo, ne multi a p̄nā remedio arce-
ant, dū aut erubescūt aut timent inimicis suis sua facta referare, quib̄
p̄nt legū p̄celli cōstitutione, sufficit enī illa cōfessio q̄ primū deo offer-
tur, tūc etiā sacerdoti, q̄ p̄ delictis p̄nitentiū p̄cator accedit. Habes
nō sufficere cōfiteri deo, sed sacerdoti cōfiteandū. Et ne eū existimares
locutū de publica cōfessione, manifeste clanculariā admittit, & ep̄os Gratianus
phibet, ne hoīes ad publicā adigant cōfessionē. Renarrat Gratianus
de p̄nā dis. i. sub duobus canonibus c. sufficit & c. quāuis. Extat Leo
aliud eius decretū, ab eodē Gratiano renarratū. Multiplex misericor-
dia dei ita humanis lapsibus subuenit, ut non solū p̄ baptisimi gratiā,
G iij

spes uitæ reparatæ & eternæ, ut qui dona regeneratiõis uiolassent, pprio se iudicio cõdemnâtes, ad remissionẽ criminũ puenirent. Et infra sic diuinę uoluntatis p̄sidijs ordinatis, ut indulgentiã dei, nisi supplicationibus sacerdotũ nequeat obtinere, mediator. n. dei & hoim, homo dñs Iesus christus hãc p̄positis ecclie dedit potestatem, ut cõfessionibus pœnitentię satisfactiõem darent, & eadẽ salubri satisfactiõne purgatos, ad cõmunionẽ sacramentorũ per ianuam recõciliationis admitterent, nihil his uerbis clarius & apertius, ubi obiter sanctus p̄sul tres pœnitentię partes p̄strinxit, pœnitẽtibus, n. & cõfessionibus, sacerdotibus satisfactiõis emendã iniungãt. Prodeat alter p̄tiffex Gregorius & ip̄e sanctitate doctrina ac noie magnus, cuius snia in hac remissione est ambigua, nã li. xxij. sup. Iob inqt. Hęc sunt uerę hũilitatis insignia, iniquitatẽ suã quẽq; cognoscere, & cognita uoce confessionis aperire. Et li. viij. dixerat. Tribulatio quispe spiritus linguã cõmouet, ut reatũ prauis operis uox cõfessionis impugnet. Sciẽdũ quoq; est quia sępe & reprobi p̄tã cõfitent, sed deslere contemnunt, sed electi culpas suas quas uocibus cõfessionis aperiuunt, districte aduersiõis flētibus insequunt, unde B. Iob bene postquã se ori suo nō parere sp̄g pondit, tribulationũ mox spiritus subdidit ac si apte facerẽ dicens. Sic reatũ lingua loquitur, ut nequaquã expers a m̄toris stimulo per alia spiritus uaget, sed culpas loquẽs uulnus aperio. Sic alio loco inquit Plerũq; grauioris certaminis est cõmissa p̄tã prodere, quã non admissa uitare. Et ne in dubium aliquis cõtentiosus hæreticus illud uertere possit, cõstat eũ de clãcularia locutũ cõfessionẽ, quoniã cõfessionẽ noua, ultra patrũ cẽsuras, sacerdotẽ diris affecit, cõfessã peccata publicatẽ. Est autẽ huiusmodi Gregorij decretũ. Sacerdos ante oia caueat ne de his q̄ ei cõfiteat p̄tã sua, alicui recitet, q̄d ea confessus est. Nō pp̄inquis nō extraneis neq; q̄d absit, p̄ aliquo scãdalo, nã si hoc fecerit deponat, & oĩbus diebus uitæ suæ ignominiosus pegrinãdo pergat. Habes cãdide lector, nō solũ p̄batũ cõfessionis secretũ sigillũ sed etiã pœnã adiectã his qui clãculariam confessionẽ publicant.

Cõclusio huius libri, cum exhortatione ut Christo, Euangelio ecclesię & patribus credamus. Cap. IX.

Satis sit cymbã nãam hætenus altũ sulcasse mare, lamia ad portum subducat. Nã neq; aduersarij licet insigniter temerarij erũt tã impudentes ut negent clãculariã cõfessionẽ fuisse post B. Gregorij tempa, itaq; nō desudo in adducẽdis Remigij, Isidori, Theodori Cantuarien̄, Bedæ, Aluini, Esicij, Adamanti, Haymonis, Bernhardi, Anshelmi, & aliorũ patrũ testimonijs, qui a M. cccc. annis cũ laude & p̄fectu in ecclia dei uixerunt. Sat sit hoĩ Christiano, satis esse debet aduersarijs, si ad unitatẽ ecclie sancte redire uoluerint, ostend

Grego.

Grego.

esse, cõfessionẽ
iniustitiam
bationibus
san alicui
nifestaria
lius cred
anio ben
Actiõis
magistrũ
runt, nã
re. Et qui
nũ p̄uã cõ
ane tribu
gandi in c
negare. S
ut reuera
nis nãz,
cõuenerunt
tholica,
rem sp̄it
decepto
Quanto
rari. N
peccat
sacerd
ur licet
uiz, co
Re

Xa
Eber
ro
Cõfessionẽ
plinã
& alijs
lampã
tur ad ita
nio ei nō
periculoso
ri nō deli
dẽ dispul
Mucã

disse, cōfessionē semp sacerdotibus factā, ab ipso ap̄os̄ tpe in ecclia
 inuictissimoz̄ martyrū, & diligētissimoz̄ cōfessorū, ideo telā cōpro-
 bationis n̄r̄e, nō ultra beati Gregorij tpa deduximus. Et quāuis for-
 san alicui plura quā oporteat adduxisse uidear in re tā cōperta & ma-
 nifestaria, at iuxta eiusdē Gregorij ad Augustinū v̄ba, Ois sn̄ia faci-
 lius credi, q̄ pluribus scripturæ testimonijs, pbatur, ideo ex quo ferat
 anio beneuolus lector, hāc paulo plixiorē cōfessionis testificationē
 Ac sc̄tis patribus, ecclie catholice cōsentiētes cōcludamus, dñm &
 magistrū n̄m Iesum christū hoc saluberrimū sacramētū pn̄ie insti-
 tuisse, nam tā efficax cōtra p̄tā remediū, nō potest nisi deus institue-
 re. Et quia pn̄ie sacramētū administrari nō potest a sacerdotibus,
 nisi p̄uia cōfessioe uocali. Ideo cōfessionē delictoz̄ prius exigit deus,
 ante tribunal iudicis a deo cōstituti, cui potestātē dedit soluendi & li-
 gandi in cōelo & in terra. Quā cōfessionē, etiā aduersarij, nō poterūt
 negare, fore rem longe saluberrimā ac salutē animarū utilissimā, adeo
 ut reuera cōfessio illa q̄ hodie fit in ecclia catholica, sit neruus religio-
 nis n̄r̄e, & disciplinæ Christianæ. Quare quicūq; illi detrahunt, illam
 contēnunt, p̄p̄o uelut nō necessariā publicāt. Hostes sunt ecclie cat-
 holicæ, ius diuinū rumpētes, lacerātes doctrinā Euāgelicā ac uerita-
 tem spiritus p̄cones sunt antichristi, famuli uenatici diaboli, aniarū
 deceptores & seductores magistri h̄eresum, & uerissimi an̄icidæ.
 Quanto rectius est christū in hoc saluberrimo pn̄ie sacramēto uene-
 rari. Medelā egris mētibus paratam, gratissime acceptare, & uulnera
 peccatoz̄ cōfessiois remedio sanare, ut sic deo obediētes p̄tā cōfessa
 sacerdoti, in extremo iudicio, ubi reuelabunt occulta cordiū, lateant,
 ut sic cum capite saluatore n̄ro dño Iesu, æterna possideamus gaudia
 uisæ, confitentes gloriā dei in secula seculorum Amen.

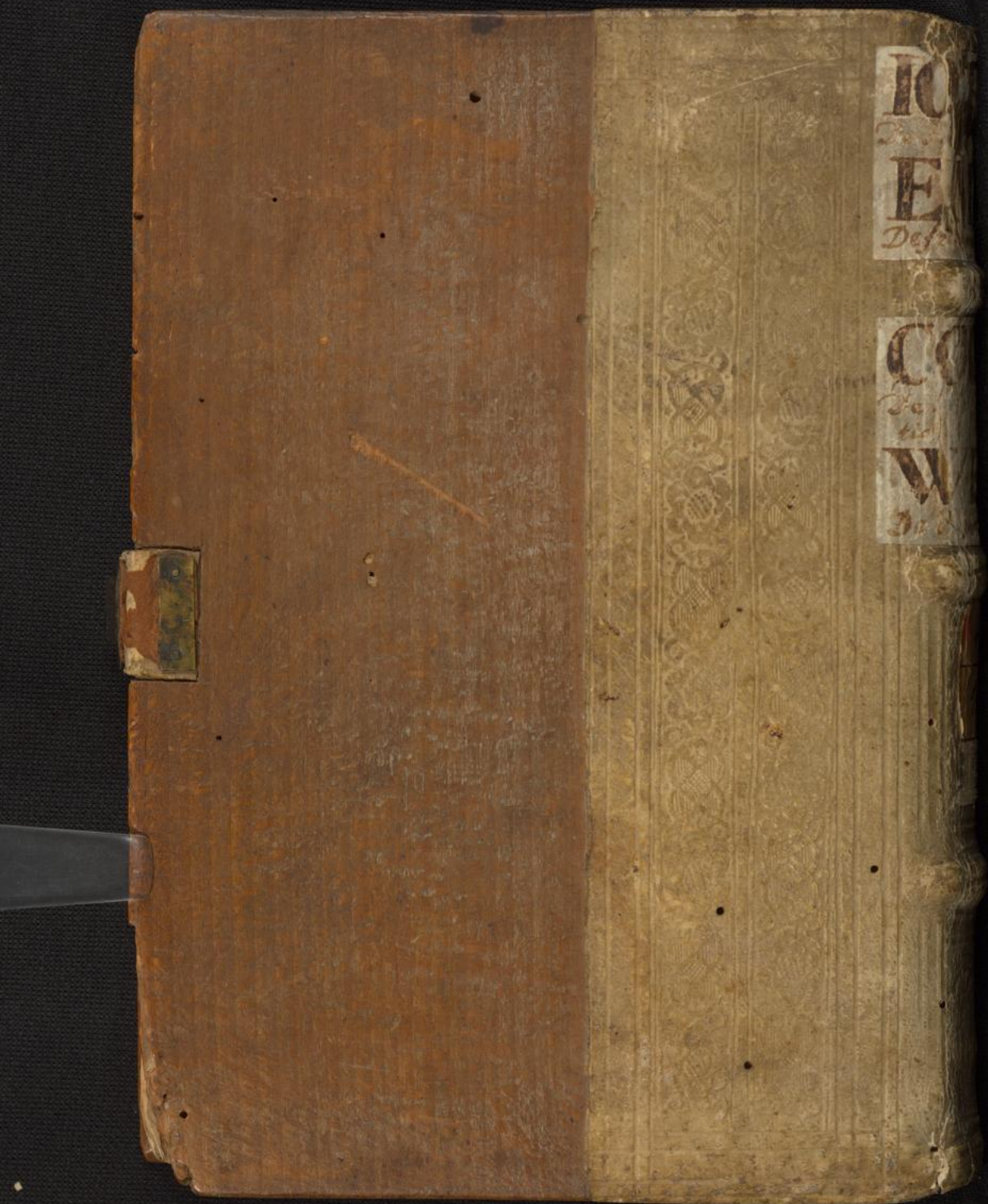
Gregorij.

Reuerendo patri D. Iohā. Rufo archiepiscopo Cōsentino pa-
 trono suo, Iohā. Eckius S.D.

EXaminauī anno sup̄iori Antistes amplissime Luteri cōtra salu-
 berrimū pn̄ie sacramētū scripta, in q̄bus sane reperi multa a ue-
 ro & fide catholica aliena, ea cōfestim gladio spiritus iugulaui,
 Cōsiliū fuit iā edendi cōfessiois materiā, qd̄ in ea uideā neruū disci-
 plinæ ecclieasticæ cōsistere, libros tamē de initio pn̄ie, de satisfactioe
 & alijs pn̄ie appendicibus, dilutionē obiectoz̄ p̄ Lutherū & Oeco-
 lampadiū, dū cōmodū fuerit emittā. Liber ut uides tenellus est, uere-
 tur aditare Mæcenatē, Innatā tuā petit humanitatē, ut tuo patrocī-
 nio ei nō desis ap̄ Pont. Max. Cui in grauissima regēdæ ecclie hoc
 periculoso tpe sarcina, suppetias solitus es cōferre cōsiliarias, Horra-
 ri nō desinas, ita p̄ D.O.M. te obtestor, ecclie catholice pastorē ut tā-
 dē dispulsis h̄eresum nebulis, serena & sincera ueritas fidei fidelibus
 fluscat. Vale & salue p̄sulū decus, paup̄culi Eckij memor, Romę. &c

B. VII. 7.

I
E
Def...

C
de...
W
de...